

3-0535
2
Caro, Joseph, 1488-1575
שולחן ערוך אורח חיים

עם פירוש

מקור חיים

מרבנו יאיר חיים בכרך זצלה"ה
בעל "חות יאיר"

מופיע לראשונה מכת"ק

ערוך ומסודר עם הערות והארות
על ידי
הרב אליהו דב פינס

חלק שני

מפעל תורת חכמי אשכנז
מכון ירושלים . תשד"מ

הלכות שבת סימן שח

שצא

קיצור הלכות

הגה. תפלין וכו' — כ"א [כי אם] לצורך כל דהו, אפילו רק להוציא מן תיק שלהם סידור תפילה, וכן אם גפלו ממקום תלייתן לארץ או ע"ג דף וירא שיפלו משם לארץ.

מגילת אסתר מותר בטלטול, עו"ש.

פ"ה. יש מתירין — דווקא כלי משא"כ מוקצה מגופו כאבן, וע"ל רע"ט ס"ג, ושי"א ס"ה, ושל"ד ס"ז.

פ"ו. שברי עריבה — עמ"ש סעיף ג'.

הגה. כגון זכוכית — צל"ע דאפשר להרחיק הקטנים מהם, וכ"ש כשאין קטנים דמצי להוהר, דאין ראה מס"ח, דהיוק רבים שאני.

במקום שהולכים — נ"ל דווקא במקום שאין גוי דאל"כ אומר לגוי ועושה. ובארץ דווקא כשילדים הולכים יחד, וה"ה אפילו באין חיש היוק רק שיש חיש בדרך הילוכו ויבור החתיכות אין ברגלים חוטא בדיש פסיק ריטא אם ילך לשם לפי תומו, דדאי אסור בכוונה אע"ג דלא מכווין בשבירה כמו בכל אפשר דלא קמכווין, עס"ח, וסי' של"ז ושל"ו, וכן בימות החמה אסור לילך באגם שבעלי חיים רוחשים בארץ דה"ל פסיק ריטא שימיתם.

פ"ז. שנשברה בחול — משא"כ שנשברה בשבת משום גולד משא"כ בס"ו, ב"י, ועו"ש.

כלי מוקצה מהמת חסרון שנשבר בשבת או מלאכתו לאיסור ונשבר או ההיפך, עו"ש.

במקום שאין כלים וכו' — כגון כרמלית ור"ה, ועב"ח שצ"ע.

הגה. אפילו הוי לקני וכו' — הכל תלוי בבעלים דידה, ועס"ס וסי"ג.

פ"ח. ואסור להחזירה — ע"ס שי"ג ס"ה.

אסור בין ליטול וכו' — הב"ח אסור ליטול העששית מן החלונות, ושצ"ע סי' שי"ג ס"ג הגה ור"ס תקי"ט.

פ"ט. מהם שלמה — או תחובה במעשה מחט דנשים שהם שפיצין ובארטין וכה"ג.

ניבל חודה — ע"ל סי' ש"ג סי"ט.

את הקרן — ע"ס שכ"ח סכ"ח.

פ"י. ויש מתירין אפילו אין להם — כ"כ הר"ן, והשיג עליו בכל הש"ס, ופרטי דיני הסעיף בעני ועשיר, ושצ"ע בהניחו בקופסא, ע"ס ש"י ס"ה.

פ"י. מותר לשלולו — תרתי מילי גיגהו.

פ"י. נפסקה החצונה — אע"פ דחוי לגעלו ברגל חסני וה"ל פנימית, וכן בניטל רוב שתחת כף ורגל.

פ"י. הגה. דאסור לשלול ולהניחה וכו' — מגזירה

עיינ שם שצ"ע. וא"כ צ"ע דבכל יומא מטלטלי בש"ק גזן עם ב' סכיני דאכילה ומולג, ועוד סכין קטן שקורין שרייב מעסירל נעשים בעיר מאסבך. ואפשר דה"ק אפילו הוא תוך גזן וה"א שלא קפיד עליו ומותר לטלטלו אפילו לבדו קמ"ל דאסור דשמו ותבניתו מוכח עליו, ויתכן דאפילו הוא לא קפיד בטלה דעתו, מ"מ נקוט מיהא דאסור לטלטלו לבדו.

או של מילה — דין טלטול אחר המילה להצניעו, דין טלטול הערלה להצניעו עמ"ש ר"ס ס"א.

וסכין וכו' — וכן הרבא דאוספכי וסכינא דאשכבתי י"מ של קצבים ויתד של מחרישה.

קורנם של בשמים שמקפידין — וכל בושם דוהב וכסף אף דמיוחד למ"ש הרי מלאכתן להיתר ומותר לטלטלו.

קורנם — ה"ה מדוכה במקפידין, עמ"ש סעיף ג', ושם מיירי באין מקפידין.

פ"ב. כל כלי אפילו הוא גדול — עמ"ש סי' רע"ט ס"ז.

ולא מפני כובדו — ומ"מ לא ימתין בכוונה בכה"ג על שבת ויפנה אותה מע"ש, ספר הסידים תת"ג, ובהגה ס"ס של"ג וכמה דוכתי אסרו טרחא בלי מלאכה, וע"ס שי"ט ס"א, ושכ"ד ס"א, ואפילו לפנות ספרים מחדר לחדר וכלי בית או מלבושים לארגו או מארגו • לארגו.

פ"ג. כלי שמלאכתו לאיסור — בכלל זה מגלגלת וכף בחישה המיוחד לכך, ומ"ש בעה"ק מדוכה אם יש בה מעט מדברים הנידוכים וכו'.

מ"ש התו' פ"א דובחים דצ"ד ע"א דאין ראה מקבלת טומאה להתיר טלטולו בשבת, וע' ש"ס שבת פ"ז דקכ"ג ע"א, וכן בשבת דס"ו, והאריך בזה. לפצוע בו — ה"ה מרא ומטאטא להוציא הגרף, וכן הנהו דליים של עור המיוחדים לכבוי השריפות. בין לצורך מקומו — א"כ מותר לטלטל לייכטר שלא הדליקו בו בשבת זו לצורך מקומו, וע"ל סי' רע"ט.

הגה. אלא בטלטולו — ואפילו הזזת מקצתו, רמב"ן כבסעיף מ"ב, וע' בהגה סי' רס"ה ס"ג, וסי' רע"ז ס"ג, וס"ס של"ו.

ע"י גיפוח — בפנים סמ"ג, ועמ"ש סי' שי"ט ס"ד. ע"י דחיפת קנה אוסר במג"ד סי' שי"א ס"ק ב', וע"י דחיפת רגל צ"ע, ואין ראה מיין נסך סי' קכ"ד ס"א.

פ"ד. כתבי קודש — בימי נחמיה לא נאסרו מפני שלא היו אז רק תנ"ך, ולכן גם אח"כ בימי אמוראים שנכתבו לקרות בהם נשאר בהיתרם, משא"כ אלו לא שרי לאקררי בהם ידמו כאבן ולפחות ככלי שמלאכתו להיתר, ואולא תמיהת עו"ש.

76

משה זאב זארגער
בעמח"ס שו"ת וישב משה
חורף בעיה"ק ירושלים

בענין טולטול. מוקצה מחמת חסרון כים

כבוד הרה"ג וכו',

הנה מה שדן כת"ה על מה שהשכתי לשואל אחד ע"ד הפרעס (מגהץ) שצידדתי שמותר לטלטלו לצורך מקומו כמו כל כלי שמלאכתו לאיסור, וכת"ה הביא מספרי זמננו שהוא מוקצה מח"כ שאסור לטלטלו לצורך מקומו, ומזה עבר כ"ת מענין לענין והביא מספרי זמננו שפמטי כסף הוא מוקצה מח"כ ואסור לטלטלו גם אם לא הדליקו בו באותו שבת כמו כל מוקצה מחמת ח"כ (כמ"ש באו"ח ר"ס ש"ח).

א) והנה לכבי לא כן ידמה, שלענ"ד מוקצה מחמת חסרון כים ביאורו הוא כמ"ש בשו"ע הרב (סי' ש"ח ס"ג) וז"ל וכל הכלים שעומדים לסחורה והוא מקפיד עליהם שלא להשתמש בהם שום תשמיש אע"פ שאינם כלים היקרים ביותר ואצ"ל כלים היקרים ביותר שמלאכתם לאיסור ומקפיד עליהם מלהשתמש בהם תשמיש אחר שלא יפחתו דמיהם וכו' זה הנקרא מוקצה מח"כ עכ"ל.

ונבאר הדברים שאין מוקצה מח"כ רק או דבר העומד לסחורה שלא יוכל למכרה כל שיש בה פגם קטן שהגם שאינו משנה מאומה להמוכר מ"מ כל שנראה כמו דבר ישן קצת לא יקנהו אדם

במחירו הרגיל או כלים שמחמת יוקרם יפגם בדבר קטן וכל השתמשות שהוא יפגמנו, ודוקא אם מקפיד עליו שלא ישתמש בו בדבר אחר אבל אם אינו מקפיד עליו כ"כ לא איכפת לן, ולהכי סכין שחיטה ומילה הגם שאינו יקר כ"כ ובדור שאינו בכלל היקרים ביותר אבל הוא מקפיד עליו ביותר שלא יקבל שום פגימה כי כל פגימה כרוך בהוצאות וטירחות יתירות, וכן כל דבר ששימו באוצר כלשון המג"א (שם סק"ג) וכן דבר שמקפיד עליו שלא יתלכלך בליכלוך כ"ש כמו נייר כתיבה שהגם שאין לומר עליו שהוא יקר מ"מ כל שיתלכלך לא יכתוב עליו כי לא יוכל לשלוח לחבירו וכן יהי' קשה לכתוב עליו הוי מוקצה מח"כ, ולענ"ד פשוט לדינא בנייר שכותבים עליו ילדים בזמנינו כגון מחברות אם אין דגש שלא יתלכלך וגם אם יהי' עליו כתם יכתבו עליו אין לומר בו מוקצה מח"כ (כמובן) וא"כ לא הוי מוקצה מח"כ אלא אם מקפיד עליו שלא להשתמש בו בדבר אחר משום שהדבר האחר פוגם בו יותר מהשתמשות הקבוע שלו, כגון כלי זהב (עי' ב"מ כ"ט ע"ב ע' ע"א) שנשחקים ע"י השתמשות, אבל מאידך יש כלים שונים והכלל הוא שכל

דבר שאינו מפסידו יותר מהש אינו מקפיד עליו להשתמש בו כסף ונחשת וכיו"ב שמשתמי בחשמישים שונים לא איכפת לן אינו עומד להתשמשות מפני צורו ראוי לדבר אחר, והרי שופר (ע ע"א) לא הורגלו לשחות בו מי תורת כלי שמל"א עליו ולא הוי מח"כ.

ולהכי לא כתבו האחרונים כסף אסור לטלטלו וקיי"ל (סי' ס"ד) שע"י תנאי מע"ש שרי לטל גוי וכן נהגו מאז כמ"ש הב"ח (סי' רע"ז ש"ט) ולא רפרף אדכ שנרות של מתכות שאינו עומד לו או נר של כסף שמשגיחים עלי וידוע ואנו רואים כמה מנורו ונחושת מימים ההם וברור שלא עליו משום מוקצה מח"כ שא"כ ד לטלטל גם ע"י גוי כמ"ש המג רע"ט) שאסור לטלטל מוקצה ג ע"י אמירה לגוי משום שלא יגנ ע"כ דכ"ע ס"ל שנרות כסף ל מוקצה מח"כ וז"נ ברור לענ"ו נראה פשוט שגם כל דבר שאין מ עליו לשומו באוצר אינו קרוי אלא דוקא באופן שיקפיד עליו תמיד על מקומו המיוחד ולא ב דברים כמו סכין של שחיטה וס מילה שצריך להשימו במקום מיו נמצא פגימה גם שלא בעת שח' לדון אם להעבירו, (כמ"ש הפסוק סו"ס י"ח) וכן נייר כתיבה שיש ל מיוחד שאם יהי' בין דברים

שנה 6 - 266 (ה"ל) ח"ו א"כ

דבר שאינו מפסידו יותר מהשתמשותו אינו מקפיד עליו להשתמש בו כגון כלי כסף ונחשת וכיו"ב שמשתמשים בו כתשמישים שונים לא איכפת לן שכלי זה אינו עומד להתשמשות מפני צורתו שאינו ראוי לדבר אחר, והרי שופר (שבת ל"ו ע"א) לא הורגלו לשתות בו מים ומ"מ תורת כלי שמל"א עליו ולא הוי מוקצה מח"כ.

וזה כי לא כתבו האחרונים שנרות כסף אסור לטלטלו וקיי"ל (סי' רע"ט ס"ד) שע"י תנאי מע"ש שרי לטלטלו ע"י גוי וכן נהגו מאז כמ"ש הב"ח והטו"ז (סי' רע"ז י"ט) ולא רפרף אדם מעולם שנרות של מתכות שאינו עומד לכך אסור או נר של כסף שמשגיחים עליו אסור, וידוע ואנו רואים כמה מנורות כסף ונחושת מימים ההם וברור שלא חששו עליו משום מוקצה מח"כ שא"כ ה' אסור לטלטל גם ע"י גוי כמ"ש המג"א (סי' רע"ט) שאסור לטלטל מוקצה גמור גם ע"י אמירה לגוי משום שלא יגנב וא"כ ע"כ דכו"ע ס"ל שנרות כסף לא מקרי מוקצה מח"כ וז"נ ברור לענ"ד. וא"כ נראה פשוט שגם כל דבר שאין משגיחים עליו לשומו באוצר אינו קרוי ממח"כ אלא דוקא באופן שיקפיד עליו שינוח תמיד על מקומו המיוחד ולא בין שאר דברים כמו סכין של שחיטה וסכין של מילה שצריך להשימו במקום מיוחד שאם נמצא פגימה גם שלא בעת שחיטה יש לדון אם להעבירו, (כמ"ש הפסוקים יו"ד סו"ס י"ח) וכן נייר כתיבה שיש לו מקום מיוחד שאם יהי' בין דברים אחרים

יתלכלך, וכן יתד מחרישה סיכי זיירי ומזורי שכולם מקפידים עליהם באופן מיוחד שלא יתקלקל, אבל אם הסיבה מה שאין משתמשים בו בדבר אחר הוא משום צורתו שאינו ראוי לדבר אחר ואינו יקר ביותר (כלשון הרב) ומשימים אותו עם שאר כלים הגם שמקפידים שלא ישבר לא איכפת לן והרי על כל כלי מקפידים שלא ישבר ובפרט בכלי זכויות שמלאכתם לאיסור ומ"מ לא הוי מחמח"כ כל שאינו מקפיד עליו לקבוע לו מקום מיוחד כמ"ש בש"ס (שבת קכ"ג ע"א) דכיון דקפיד עלייהו מיחד להו מקום וז"ב, וא"כ ה"ה בפרעס וכיו"ב שאין בו קפידא שלא יפגם משהו יותר משאר כלים פשוט בעיני שלא הוי מוקצה מחמח"כ.

- ומ"ש כ"ת בשם הגריש"א שליט"א שכל דברים אלקטריים הוי מחמח"כ, לא שמיעא לי כלומר לא סבירא לי, ואטו כללא הוא וגם מחמח"כ תלוי בדעת האדם כמ"ש האחרונים, והכל לפי הענין לפי מה שכתבנו כנלענ"ד בזה.
- (ב) וראיתי בחזו"א (או"ח סי' מ"ד סק"ג) שהעיר אהא דקיי"ל (בסי' רע"ט) דמהני תנאי וכתב שמהני תנאי להשתמש בו דוקא ולא שיחנה לטלטלנו והוא כיון שראוי להשתמש בו ועומד לכך כיון שמתנה שאינו מקצהו כל השבת מהני, וכתב דהכל תלוי לפי הזמן והמקום שבמקום שאין משתמשים בהנר לצורך גופו כלל דמי לסיכי זיירי ומזורי ואפילו נר של מתכות שלא הדליקו בו בשבת אסור וכמדומני שבמקומינו כולהו אסירי

והאחרונים סתמו בזה וצ"ע עכ"ד, הנה גם הוא הרגיש שהאחרונים סתמו בזה וסיים בצ"ע ובאמת סתמם כפירושם שאין שום חילוק כמ"ש לעיל שנהגו לטלטל בכל שבת ולא חששו מעולם שהוא מוקצה מח"כ הגם שבודאי בצורות הנרות שלהם לא השתמשו בו בשום דבר חוץ מלהדליק בו הן נרות שעוה וחלב והן נרות שמן, והדבר ברור שכל שאינו מקפיד עליו כמו סיכי זיירי ומזורי שיש בו קפיידא שלא יתלכלכו ולא יתעקמו וכיון דקפיד עליהו מיחד להו מקום כמ"ש רש"י (שבת קכ"ג ע"א) אינו מוקצה מחמת מה שמייחד אותם לזה משום צורתו שאינו ראוי לדבר אחר, והתנאי שבס"י רע"ט אין הכונה שמיחדו לתשמיש דוקא אלא סגי שמתנה שאינו מקצהו לכל השבת שאם לא התנה הרי קיי"ל שכל שהוקצה ביהשמ"ש הוקצה לכל השבת והוא משום שמסתמא מקצה דעתו ממנו לגמרי אבל כל שלא הקצה דעתו ממנו גם אם כונתו לטלטלנו משום שלא יגנב אמרינן שלא יחדו שהי' בסיס להשלהבת כל השבת אלא כשיכבה יוכל להשימו במקומו המיוחד לו לכן שוב לא הוי מוקצה גם לצורך מקומו וזהו גם במנורות פשוטות שאינו משתמש בו אלא להנרות ואח"כ להחזירו למקומו וק"ו המנורות של כסף שלנו שהדרך להשימו בארון לנוי ודאי מהני תנאי שיחזירו (ע"י גוי) בארון זכוכית לנוי וז"פ לדינא וסמי ספיא דהחזו"א נגד פשטות כל האחרונים כ"נ לענ"ד והמעין יבחר. (ג) והנה במנחת יו"ט (סי' צ"ט

סק"א) הניח ג"כ בצ"ע אם מנורות כסף הוי מוקצה מחמת"כ, וציין למ"ש במנחת שבת (סי' פ"ח סק"ח) ושם הביא דברי הפמ"ג (סו"ס רע"ז) שכלי זכוכית שנתן נר בתוכו הוא כלי שמלאכתו לאיסור, ושוב נסתפק המחבר בלאמפין שמקום החזקת הנפט עשוי מזכוכית אם הוי מוקצה מח"כ שהם יקרים ובעלילה קלה נשברים והגם שמהפמ"ג משמע דגם בשל זכוכית לא הוי רק מלאכתו לאיסור מ"מ יש לחלק קצת לכן סיים שיש להחמיר היכא דאפשר שלא לטלטלם אפילו לצורך גו"מ עכ"ד, והרי שגם בזכוכית שנשברים בנקל לא ההין להחמיר לגמרי רק היכא דלא אפשר ובנרות כסף נסתפק משום שאינם נשברים בעלילה קלה, ונראה כונתו לחלק בין כלי זכוכית שכתב הפמ"ג שאינו יקר כ"כ ואינו נשבר כ"כ מהר כהלאמפין שלהם שהי' קלה להשבר, וא"כ פשוט שכל שאינו נשבר כ"כ מהר גם לדידי' אין לחוש וגם בלאמפין שכתב הוא להחמיר לענ"ד עדיין צ"ע לדינא רק היות שאינו נוגע כו"כ להלאמפין שלנו שהזכוכית עבה ואינו יקר כ"כ שלענ"ד פשוט שגם לדידי' לא נחשבו למח"כ כי גם בנידון דידי' כל שאינו מיחד להו מקום מחמת הקפדתו לענ"ד אין בזה איסור ולא אכנס בזה ועכ"פ פשוט דבהא דידן אין מקום לחוש כלל וכלל.

ושו"ר בש"ש כהלכתה (פ"כ הערה רי"ד) רצה ג"כ לאסור פמוטי כסף וציין להמנחת יו"ט (שבאמת לא החליט לאסור כלל רק נסתפק קצת) ושוב כתב בשם

הגרשז"א שליט"א כמ"ש לעיל י כסף הם תכשיט להכית אינו ושוב הביא מחידושי רעק"א (ו מג"א סקט"ו) שיש עליהם ו שמלאכתו לאיסור (ואינו תח"ל והרי לך בהדיא כמ"ש והרי לנו רבא (הרעק"א דמסייע לן ואין אח כלום, ושוב ציין שם למ"ש ב"י (סי' רע"ט ס"א) שכתב שנרות של לטלטל גם אם לא הדליקו בו ו תנאי שהם בעצמם מוקצים שאי לשום תשמיש אחר רק להדליק מלאכתו לאיסור והוא מוקצה יעו"ש, ועכ"פ גם לדידיה לא הוה מח"כ, רק גם מ"ש דלא מהני ת מוכן, וסתימת האחרונים נראה מהני נאי כמ"ש מדברי הפמ" שכוזמו לא הי' ראוי לדבר אחר בא"א (סי' רע"ט סק"ב) יעו"ש, ו ברורים בעיני לדינא ונלאתי לה (ד) ובאמת מש"כ החזו": מדברי הערוה"ש שלא מהני תנאי אלא תנאי לתשמיש, לכבי לא כן י לענ"ד גם הטלטול נקרא תשמיש ראוי לזה שהרי כתבו החוס' (ש ע"א ד"ה והא) שלמסקנא כילת מותר לטלטל שאין איסור לטלו כבד שקובע לה מקום אלא אנ מקום לגמרי כמו מוקצה מח"כ והרי דס"ל שכל מוקצה מח" שקובע לה מקום הרבה ואסור ג שמלאכתה להיתר כמו כילת חת שלא הותר אלא משום שאין קביע קביעות מקום גמור, וכן ר"ל

הגרשו"א שליט"א כמ"ש לעיל שפמוטי כסף הם תכשיט להבית אינו מוקצה, ושוב הביא מחידושי רעק"א (סי' ש"ו מג"א סקט"ו) שיש עליהם דין כלי שמלאכתו לאיסור (ואינו תח"י לעיין בו) והרי לך בהדיא כמ"ש והרי לנו גברא רבא (הרעק"א דמסייע לן ואין אחר דבריו כלום, ושוב ציין שם למ"ש בערוה"ש (סי' רע"ט ס"א) שכתב שנרות שלנו אסור לטלטל גם אם לא הדליקו בו וגם ע"י תנאי שהם בעצמם מוקצים שאינו ראוי לשום תשיש אחר רק להדליק בו והוי מלאכתו לאיסור והוא מוקצה גמורה יעו"ש, ועכ"פ גם לדידה לא הוה מוקצה מחח"כ, רק גם מ"ש דלא מהני תנאי אינו מוכן, וסתמת האחרונים נראה שבכ"ע מהני נאי כמ"ש מדברי הפמ"ג הגם שבזמנו לא הי' ראוי לדבר אחר כמ"ש בא"א (סי' רע"ט סק"ב) יעו"ש, והדברים ברורים בעיני לדינא ונלאתי להאריך .

ד) ובאמת מש"כ התזו"א וכ"נ מדברי הערוה"ש שלא מהני תנאי לטלטל אלא תנאי לתשיש, לבבי לא כן ידמה כי לענ"ד גם הטלטול נקרא תשיש, וקצת ראוי לזה שהרי כתבו התוס' (שבת מ"ו ע"א ד"ה והא) שלמסקנא כילת חתנים מותר לטלטל שאין איסור לטלטל דבר כבד שקובע לה מקום אלא אם קובע מקום לגמרי כמו מוקצה מחח"כ יעו"ש, והרי דס"ל שכל מוקצה מחח"כ הוא שקובע לה מקום הרבה ואסור גם בכלי שמלאכתה להיתר כמו כילת חתנים שם שלא הותר אלא משום שאין קביעות שלו קביעות מקום גמור, וכן ר"ל במנורה

הטהורה (סי' ש"ח שם) מיהו לפימ"ש במשנ"ב (שם סק"ח) שגם כלי מותר כגון ארון שהוא זהיר להניעה ממקומה כדי שלא תיפסד ותתקלקל הוא מוקצה מחח"כ יעו"ש, נראה כך שזה ברור שדבר שמלאכתו להיתר אינו שייך בו מוקצה דהא אינו מוקצה אותו מדעתו שהוא מטלטלה ומשתמש בה לתשיש היתר ולא שייך מוקצה אלא בדבר שהקצה אותו מדעתו לטלטלו שאז אסור הגם שמלאכתו להיתר ואין בטלטולו שום איסור דכיון שהקצהו מדעתו עד שיחד לה מקום הוא בכלל מוקצה, ואין לומר שמשום שמלאכתו להיתר מותר דהא מוקצה מחח"כ אסור חז"ל משום דקפיד עליהו ומיחד להו מקום והרי שאין האיסור שבו קובע שהוא מוקצה אלא הא שמיחד להו מקום הוא הקובע המוקצה והוא משום שהקצה דעתו ממנו, ועד כאן לא הקילו אלא בכילת חתנים שאינו קובע לו מקום לגמרי אבל דבר שקובע לו מקום לגמרי משום שלא יפסד אסור, וא"כ ה"ה כל דבר כבד שמקצה דעתו מטלטולו אסור (ועי' בקנה בושם (סי' כ"ב) שדן בצלוחית של כסף יקר שאין משתמשים בו אלא כשבא אורח וכיו"ב אם הוי מוקצה מחח"כ, ודן להתיר כמו בכל דבר שמלאכתו להיתר יעו"ש שהאריך בזה ולענ"ד בנידונו פשוט שמותר לטלטלו דהא כשיבוא אורח בשבת ישחמש בו ברור שכגון דא לא הקצה מדעתו כלל אבל ארון כבד שלא ישחמש בו במשום זמן ס"ל להמשנ"ב שאסור כנ"ל פשוט) וא"כ הרי לך שעיקר מוקצה הוא אם

מקצה דעתו מטלטלו או נקרא מוקצה מחח"כ וא"כ הנר הגם שהוקצה מתשמישו הרי לא הקצהו מטלטלו ושוב לא נעשה לא בסיב ולא מוקצה מחח"כ כיון שיחדו לטילטול והגם שהיו כלי שמלאכתו לאיסור הטעם הוא שעיקר תשמישו הוא לאיסור אבל סו"ס לא הקצה אותו מדעתו לגמרי והגם שהטילטול הוא לצורך מקומו סו"ס אינו דומה לממחח"כ שמיחד לו מקום לגמרי והבן.

(ה) אבל באמת דברי המנ"כ צע"ג בעיני שכל כה"ג היו"ל להפוסקים לאשמעינן ולא מצינו בפוסקים כלל שכלי שכבר יותר עד שאינו מטלטלו גם בחול שרי והרי סתמו הפוסקים שכל דבר כבד מותר לטלטלו והרי התוס' (שבת ל"ה ע"א ד"ה ואפילו) כתבו שהלכה הוא שכוורת מותר לטלטל גם בת ארבעה כורים כמ"ש בש"ס (עירובין ק"ב ע"א) דהאי קורה שהי' אצל רבי פדת שעשרה אנשים הזיוזה ממקומה משום שתורת כלי עליו והרי דלא קיי"ל כסוגיא דכוורת בשבת שם עכ"ד ומג"ל הא' אולי קורה מיוחד לתשמיש כמ"ש במשנ"ב (סי' ש"ח סק"ח) בשם התו"ש והפמ"ג וע"כ שמטלטלים אותה לפעמים אבל כוורת אינו עומד לטלטלה כלל כידוע שעפ"י הוא גדול גם כנפחה הרבה יותר מקורה (ועי' סי' שמה ס"ו ואכמ"ל) וע"כ דשרי בכל גוני (ומ"ש בשעה"צ דדוקא בסתמא לא אמרינן שמיחד לה מקום לא ידעתי שום הכרח לזה ומ"מ התבוננתי שיש לדחות דכוונת הוא ראוי לזריקה כמ"ש כמ"פ בש"ס ושאינו ארון שע"י טילטולו

הוא נפסד הוא מקצה דעתו מטילטולו אבל מ"מ הוא דבר חדש לגמרי והאיך לא לישתמוט הפוסקים לכתוב דין זה, והרי כתב התו"ש (בפתיחה) בשם הרא"ש (כלל כ"ב) שחשב ד' מיני מוקצה וכתב דמוקצה מחמת חסרון כיס הוא כשהוא מוקצה מחמת מלאכתו משום שמלאכתו לאיסור ואם יש מציאות ממחח"כ ברבד כבד למה לא חשבו בין שאר מיני מוקצה.

→ ושור"ר בפנ"י (מ"ו ע"א) שכתב שדוקא בסיכי זיירי ומזורי שמלאכתם לאיסור אסור אם מיחד להו מקום אבל כלי שמלאכתו להיתר לא שייך לאסור משום קביעות מקום יעו"ש, וכמדומני שדבריו מבוארים להדיא דלא כהמשנ"ב וכ"נ פשטות דברי שו"ע הרב הג"ל, (ומ"ש בקיצשו"ע (סי' פ"ח ס"ו) פשוט שביאורו הוא כך שבראשית דבריו כלל שכל שהאדם מקצה מדעתו שלא ישתמש בהם אולי יתקלקלו ושוב פרט הן כלי אומנות והן כלים יקרים וכו' והוא ממש דברי שו"ע הרב הג"ל, ולחנם דחק שם בקנה בושם, והדבר פשוט לענ"ד שגם אם אינו משתמש בהם כלל מחמת יוקרם כל שאינו עומד לסחורה ומלאכתו להיתר או לדבר נוי בבית אינו מוקצה מחח"כ כנ"ל לדינא ועי' בתו"ש (סי' ש"י סק"י) שחומרת ממחח"כ הוא שמקצה דעתו ממנו משום שני דברים חדא שמלאכתו לאיסור ושנית משום ח"כ שעיי"ז מקצה דעתו טפי אבל בכלי שמלאכתו להיתר לא נגרע כוחו כיון שיכול להתשמש בו בשבת כבחול יעו"ש, ולפי מ"ש עיקר מחח"כ הוא משום קביעות מקומו אבל סו"ס כל שמלאכתו להיתר אינו מסיח

דעתו ממנו לגמרי והגם שכלי שמלאכתו להיתר קיי"ל ג"כ שאסור לטלטלה של: לצורך כלל מ"מ כל שיש בו צורך קצו הגם שהוא מקפיד עליו שרי.

(ו) וראיתי בחזו"א (סי' מ"ג סק"יז) שהקשה ג"כ כקושית הפנ"י שם וכתב דלולי דברי התוס' הי' מפרש שכי שקובעים לה מקום לא חשוב כל לטלטול וכ"כ האחרונים עי' בשע"ת (סי' ש"ח סק"ה) שאסור לטלטל מורה שעו שעל הכותל ואין לו אלא זכר לדבדו בסוגיין יעו"ש ועפ"י תירץ (שם) סי' מ"א סק"טז) לענין נר בשבת לחלק למו השלהבת גרע מנר שמן ופתילה דהא גנ הוא תשמיש האור וכתב ששלהבת א"ז לטלטל כלל לכן אע"ג שנהנה ממנו בשבת חשוב מוקצה יעו"ש, אבל עיינת בדברי האחרונים שהביא השע"ת ולא מצאתי מקור לאסור להשתמש בשעון קיו גם לצורך מקומה משום קביעותה ובמחבר"ד לא כתב בשם המו"ק (ובשע"ר יש ט"ס) לאסור אלא בשעון העומד בתיבה לטלטלה ומ"מ לצורך מקומה שרי וטעמם הוא שהם חששו שהוא כלי שמלאכתה לאיסור משום שעומד לאיסור משום השמעת קול בשבת כמ"ש בשאילת יעב"ץ (ח"ב סי' ס"ג) רק סייב שלצורך מצוה יש להתיר וכן האריך בשבו"י (ח"ג סי' כ"ו) שמשמיע קול אסור והני שאין משמיעים קול יש לאסור משום הני שמשמיעים קול או משום איסור מדידה וא"כ הוי כלי שמלאכתו לאיסור, ושוב סיים השבו"י שיש לאסור מטעם שהוא מוקצה מחח"כ כמ"ש בב"י (ר"ס ש"ח) בשם הרמב"ם וכונתו ללשון

דעתו ממנו לגמרי והגם שכלי שמלאכתו להיתר קיי"ל ג"כ שאסור לטלטלה שלא לצורך כלל מ"מ כל שיש בו צורך קצת הגם שהוא מקפיד עליו שרי.

ו) וראיתי בחזו"א (סי' מ"ג סקי"ז) שהקשה ג"כ כקושית הפנ"י שם וכתב דלולי דברי התוס' הי' מפרש שכל שקובעים לה מקום לא חשוב כלי לטלטול וכ"כ האחרונים עי' בשע"ת (סי' ש"ח סק"ה) שאסור לטלטל מורה שעות שעל הכותל ואין לו אלא זכר לדבר בסוגיין יעו"ש ועפ"י תירץ (שם) סי' מ"א סקט"ז) לענין נר בשבת לחלק למה השלהבת גרע מנר שמן ופתילה דהא גם הוא תשמיש האור וכתב ששלהבת א"א לטלטל כלל לכן אע"ג שנהנה ממנו כשבת חשוב מוקצה יעו"ש, אבל עיינתי בדברי האחרונים שהביא השע"ת ולא מצאתי מקור לאסור להשתמש בשעון קיר גם לצורך מקומה משום קביעותה, ובמחבר"ר לא כתב בשם המו"ק (ובשע"ת יש ט"ס) לאסור אלא בשעון העומד בתיבה לטלטלה ומ"מ לצורך מקומה שרי וטעמם הוא שהם חששו שהוא כלי שמלאכתה לאיסור משום שעומד לאיסור משום השמעת קול בשבת כמ"ש בשאלת יעב"ץ (ח"ב סי' ס"ג) רק סיים שלצורך מצוה יש להתיר וכן האריך בשבו"י (ח"ג סי' כ"ו) שמשמיע קול אסור והני שאין משמיעים קול יש לאסור משום הני שמשמיעים קול או משום איסור מדידה וא"כ הוי כלי שמלאכתו לאיסור, ושוב סיים השבו"י שיש לאסור מטעם שהוא מוקצה מחכ"כ כמ"ש בב"י (ר"ס ש"ח) בשם הרמב"ם וכותתו ללשון

הרמב"ם שם כלי שמקפיד עליו שמא יפחתו דמיו כגון כלים היקרים ביותר שמקפיד עליהם שמא יפסידו נקרא ממחכ"כ כגון המסר הגדול עכ"ל, ופשוט שאחר שאסר משום כל הני שחשב החם והוא משום שהוא דבר יקר כיון שא"א להשתמש בו בשבת משום משמיע קול אבל בכ"ע אין זכר ורמיזא לקביעות מקום, ועוד שהשבו"י אסור מטעם זה גם השעונים הקטנים דגזירה אטו הני שמשמיע קול והוא יקר ויש בו ח"כ כמו שיראה המעיין שם, רק אנן סמכינן על הפמ"א (ח"ב סי' קכ"ב) שהעיד שהחכ"צ והגר"נ כ"ץ והגר"ש נהגו להתיר והוא התיר גם להעמידו והפמ"ג (א"א סקע"ו) אסר משום מכב"פ דאינו כלי כלל ולענין טילטול כתב דהוי חכשיט ובמחכ"ש כתב שלא ידע טעם לחלק בינו בין שעון חול אבל כל הגדולים נהגו להתיר לטלטלו, ולפימ"ש הפמ"ג פשוט דתכשיט הוא, וכ"ז בקטנים אבל בהגדולים שאינו תכשיט אסור לטלטל, אבל באמת כבר נהגו לטלטל גם שעון מעורר הגם שאינו תכשיט, וע"כ צריך לחלק בינו לבין שעון חול דכל שאין בו איסור מדידה אין בו איסור טילטול כמ"ש הפמ"א שאין בו מדידה ממש משא"כ בשעון חול שיש בו מדידה ממשית שמורד החול להכי אסור, ועכ"פ כל מה שאסרו שעון קיר הוא משום שמצלצל השעות ומשמיע הקול בחוזק וכתבו שגם הני שאינו משמיע קול בחוזק כ"כ מ"מ אסור, אבל אין שום זכר ורמיזא שיהי' אסור לטלטלו משום שיש לו קביעות מקום חוץ אם הוא דבר יקר ומלאכתו לאיסור כמ"ש האחרונים הנ"ל,

ועוד לתמוה על החזו"א שהא כפיה"נ שמ"ש בשם האחרונים גבי כלי שעות כונתו להמשנ"ב (שם סקס"ח) והבין שהשעון הגדול אסור גם לצורך מקומו ורק ככלי שעות העומדים בתביה על הקרקע מותר בטילטול לצורך מקומו ולענ"ד לא יתכן דהא המשנ"ב גופי (סוסק"ח) לא אסר אלא בדבר שמתקלקל אם יזיזנו ממקומו ושעין קיר אינו מתקלקל אם יזיזנו ממקומו ולא קפיד עליו כ"כ וא"כ פשוט שגם להמשנ"ב יש להקל כה"ג

ז) וראיתי בשמירת שבת כהלכתה (פ"כ הכ"ב) שהוסיף חומרא על חומרא וכתב שכל דבר שאדם קובע לו מקום מחמת ערכו הרב ומקפיד עליו שלא לטלטל אותו מחשש שמא יתקלקל כגון שעון קיר (וציין להמשנ"ב ס"ק קס"ח והחזו"א) או תמונה אומנתית שמקפיד עלי' (וציין לקישור"ע סי' פ"ח ס"ו) אסור והוסיף בהערה שהחזו"א כתב שכל הקבוע במקומה הוי בכלל ממחח"כ יעו"ש, וכ"ז אינו שמעולם לא כתב המנ"כ כן וכן תמונה אומנתית שציין להקישור"ע הרי כתב אין משתמשים בהם כלל אבל שעון קיר משתמשים בו, וכבר הבאתי מהקנה בושם שהבין שאם אין משתמשים בו בשום פעם הוי ממחח"כ אבל תמונה שעומד לנוי מאן דכר שמי", ובעצמו הביא (שם בהערה רי"ד) בשם הגרשז"א שדבר העומד לנוי לא הוי מוקצה וז"ב, ולפימ"ש לעיל גם כונת הקישור"ע הוא רק בדבר העומד לתשמיש

איסור ופלא על השש"כ שלא ראה כל פלוגתות האחרונים בממחח"כ ככלי שתשמישו להיתר ולא הביאם בספרו כלל.

ח) ועכ"פ היוצא לדינא לענ"ד שתמונה אומנתית העומד על הקיר לנוי אין שום מקום לאסור וכן אם לא תלוה בקיר, ובשעון קיר אם אינו מצלצל ומשמיע קול בגמר השעות כמו השעונים הישנים שמשמעים קול חזק בסוף השעות המקיל לטלטלם לצו"ג ומקומו לא הפסיד, וגם בלי צו"ג ומקומו לדין שמטלטלים השעון המעורר לכאורה אין מקום לאסור (חרץ מלהחזו"א) לדינא, ואם הוא כבד וקל להשבר אם משמיע קול ודאי דהוי ממחח"כ ואם לאו המקיל נגד המשנ"ב אין מזניהם אותו לענ"ד, וכן ארון קיר שאינו מחובר לקיר אם הוא נחוץ להזיזו אם מזיזו בקל שלא יתפרק ויפסד לענ"ד אין למחות ביד המקיל, וכן מה שדן שם בכלי פסח כל השנה שקובע לו מקום לענ"ד לא אסרו האחרונים אלא מצות מצוה בע"פ כיון שאסור לאכלם בע"פ אבל כלי פסח שיכול להשתמש בהם באמצע השנה לא מצינו מוקצה בכלי שמלאכתו להיתר שאין בו היסח הדעת ממש דהא כמה פעמים לוקח כלי מכלי פסח לאמצע השנה ולא הסיח ממנו דעתו ממש לכן נלענ"ד שמותר לטלטלו, כנלענ"ד בכ"ז והמעייין יבחר ועכ"פ הא

ה' תשרי תשמ"ד לפ"ק פעהקת"ו
הק' משה זאב זארגער

L

מנחם מאיר וויסמאנדל
רב דקהל תורת חמ"ד נייטר
חאנטי נ.י. יצ"ו

תשו

לאורן של ישראל ורבן
ומשגבן נזר הרבנים וגאון
אדמו"ח (שליט"א) זצ"ל
דארעא קדישא.

אחרי קידה והשתחויו בבית
כראוי וכנכון, אשר עדיין שפתינו
שירין מעת ביקורו של
(שליט"א) [זצ"ל] פה, וכה לחי
הטוב לטוב לנו כל הימים, ל
חכמי ישראל בכריאת הגוף וו
ביאת ינון בכ"א.

וכעת באתי ע"ד אשר
להעלות על הכתב ע"ד אני
שעטנ"ו מומחה מפה, מצא
ממוצרי מפעל אחד שבמעיל
שסביבות נקב הכפתור (בעימרא
חוט סינטעט", חזק שחפקי
יתרחב נקב הכפתור, ומצא הבו
בחוט הזה שאלה של שעטנ'
החוט הזה שצבעו היא חום, וו
נימות החוט הזה יש ביניהם מו
שלא קלט בהם הצבע, וכשמס
זכוכית מגדלת רואה שיש כמו
או ו' אחוז פשחן, וסביר להניח
הנ"ל, שלא קלטו הצבע הם הניו
הפשחן. (אבל כעת קשה להחליט
שכן היא). ולפי זה נמצא שיש

Ortinberg, David ben Yis'ra'el Tsevi

ספר

תהלה לדוד

כולל

חדושים בדברי השו"ע מחלק אורח חיים

אשר יגעתי ומצאתי ת"ל בקוצר שכלי ודלות הבנתי דינים מחדשים
וספיקות וצ"ע בלשונות הפוסקים ראשונים ואחרונים אשר מימיהם אנו
שותים ומפיהם אנו חיים

ממני

דוד ב"ר ישראל צבי ז"ל אורטינבערג

והמאיר לעולם כלו יאיר עינינו באור תורתו הק' אור צח ומצוחצח אור
אמת לפ"ק

ברדיטשוב

דפוס של חיים יעקב שעפטיל

* * *

ועתה יוצא לאור בעזה"י בהוצאה חדשה מסודרת באותיות מאירות עינים
ובהג"ה מדוייקת עם תיקוני כל הטעויות מלוח המפתחות, ובתוספות כל
ההשמטות על מקומן בפנים וכן מאו"ח ח"ג מסודר דבר דבר על אופניו

* * *

ירושלים תשנ"ג

ד ומהא דכחזו הפוסקים דהוי פ"ר מבוחר כמ"ש בס"י ש"ז
 סקט"ו דשריית הנגד הוי פ"ר. ולכן בין הכא בין
 החס שרי ע"י עכו"ם כמ"ש המ"א בס"י רנ"ג סקמ"א. ואף
 דהוי פ"ר דניחא ל"י הא גס החס הוי פ"ר דניחא ל"י שיחמס
 התנשיל. וע"כ דפ"ר אף דניחא ל"י מותר ע"י עכו"ם. ואף
 דמשאל"ל אסור ע"י עכו"ם (ויש עוד פכר דחומר משאר שבות
 דשבות) כמבואר מהא דאין אומרים לו כנה עמ"ש ס"י של"ד
 סקמ"א. וע"כ דהחילוק של המ"כ שהביא המ"א בשם הנ"י בס"י
 רע"ה קאי גס לדין. דכפ"ר אינו מתכוין לגוף המלאכה וכיון
 שכן אין העכו"ם שלווח כלל לעשות מלאכה בשבת וכמו שהסביר
 הרב ז"ל בס"י רנ"ג סק"י. אבל משאל"ל הוא מתכוין לגוף
 המלאכה ועכו"ם הוא שלווח לעשות מלאכה.

ה כתב המח' ס"ח עציץ אפילו אינו נקוב יש ליהדר מליטלו
 מע"ג קרקע ולהניחו ע"ג יתדות או איפכא בין
 שהוא של עץ בין שהוא של הרס ע"כ. ועי' בהג"א דהיינו
 גדרבנן. דלע"ג דמונה ע"ג יתדות יונק מן הקרקע קלח הלכך
 גדלורייחא אינו חייב. וכחכ משמע דאם הפסיקו לגמרי בעצים
 או כנגד דפסק יניקחו שייך בו תלישה ונטיעה מדלורייחא ע"כ.
 והיינו דינא דעשה ע"ג נקוב שאינו נקוב או איפכא. ולכאורה
 אם הי' מופסק לגמרי בעצים או כנגד ומונה ע"ג קרקע מותר
 להניחו עם ההפסק ע"ג יתדות וכן איפכא. אלא שיי"ל לדין
 דמסתפקא לן וס"ל לאיסור בין נחרס בין נעץ באינו נקוב כמ"ש
 המח' לכאורה טעמא דיונק דרך העץ. ולפ"י י"ל דאף
 דהפסיקו בעצים או כנגד יונק מן הקרקע וי"ע.

ו ועכ"פ משמע דליטלו מע"ג קרקע ולהניח ע"ג קרקע שרי.
 ודוקא להניחו ע"ג יתדות אסור. ואף דכשנוטלו
 מע"ג קרקע הוא מרחיקו מן הקרקע ל"ד להניחו ע"ג יתדות
 דכשעה מועטת כזו אינו דומה לתולש כיון שמיניחו מיכף ע"ג
 קרקע. וכן נהי' מונה ע"ג יתדות מותר לטלו ולהניחו ע"ג
 יתדות אחרים. ומשמע להדיא דאינו אסור בטלטול. ועב"א
 סס"י זה. ומלמתי נחי' הר"ן ז"ל דפ"א ע"ב שכתב ואמרו
 המפרשים ז"ל דדוקא נקוב הוא דאסור. אבל כ"ו שאינו נקוב
 דליח ב"י משום חולש ואינו מחוסר אלא הומנה אם הכינו מצע"י
 מותר לטלטלו. כדאמרינן מכניס אדם מלוא קופתו עפר ועושה
 בו כ"ז. וה"נ כיון דחוי לריחא מהני בו הכנה ע"כ. וכפי הנראה
 כונחו שזמינו להריח בו. ועי' ט"ו סק"י. ודלכאורה יש להסתפק
 בכל נוי הבית אף שאינם ראויין לשום תשמיש אי אסור לטלטלם
 בשבת. ולכאורה כי היכי דתכשיטו אדם מקרי מורה כלי. עכנ"מ
 ד"מ ע"ב. (וכן מהא דפליגי רש"י ז"ל והתוס' דנ"ב ע"א נזו
 דאורחא לבהמה עמ"ש ס"י ש"ה סק"א משמע דעכ"פ לטלטל
 מותר) ה"נ א"ל נזו הבית. ואף אם הם דברים היקרים ביותר
 לא מחמרי מחמת ח"כ כיון שאין מלאכתו לאיסור עס"י ש"ח
 סק"א וי"ע.]

[וראמת דמדנרי הר"ן ז"ל משמע דדוקא באינו נקוב אבל בנקוב
 לא מסתפקא ל"י דאסור משום חולש. וכן מלמתי
 להמאירי ז"ל שכתב שמשעהחיקו ממקומו הוא נקרא קולר ע"ש

ולפ"ו לדין דמסתפקא לן וכמ"ש בס"ק הקודם אין ג"מ בכל
 זה. אבל לא ידעמי איך יתפרש דברי הנמ' דמשמע דוקא נהי'
 מונה ע"ג קרקע והניחו ע"ג יתדות ולע"ג.]

ז מ"ש הא"א סק"ט דלינור שעלו קשקשים לא הוי רק מדרבנן
 נראה כמתקן כלי ע"כ. עמ"ש ס"י ש"ז סק"ה דו"א
 כמבואר בחוס' והר"ן ז"ל ע"ש.

ח כתב המח' ס"ח השורה חטים ושעורים במים ה"ז תולדה
 זורע ע"כ. ועב"מ"א סק"ב. ועב"מ"א ד"ח ע"א. ועי'
 נהרב ז"ל ס"י שכתב כתי שילמחו. ועי' גרד"ז ח"ב בלשוטת
 הרמב"ם ז"ל ס"י רמ"מ. וכפי הנראה אם אין כונתו כדי שילמחו
 אף דהוי פ"ר מ"מ אין זה פ"ר דאין קהדי דניחא ל"י. ופשיטא
 דשרי ע"י עכו"ם. (עמ"ש סק"ד). וכפי הנראה דאף לדעת
 המ"א דאינו חייב אלא בשורה זמן ארוך כחצי יום. מ"מ עיקר
 חלי' כונתו שאם כונתו שישרה כחוכו חלי יום לאלתר מחייב
 משום זורע. ולכן אף אם שראן סמוך לחשיכה שעיקר השרי'
 תהי' בחול מ"מ חייב. וכמו בזורע עמ"ש בס"י שט"ז סק"ד.
 ולפ"ו הי' א"ל דהרמ"ם ז"ל שהביא המח' בס"ד ס"ל דשיעור
 שרי' הי' ג' ימים. כי היכי דאיכא דעות דאין כנוס פחות מג"י
 עכנ"י יו"ד רס"י ק"ה. וא"ש מה שהוהיר שלא ישליך לתרנגולים
 אלא כשיעור שאכלו בו ניום או ליומים. עמ"ש סק"ב וק"מ
 סק"י"א.

ט כתב המחנר ס"ז תאנים שיבשו וכו' התולש מהם בשבת
 חייב ע"כ. וכתב המ"א סק"ד ג"ל דנעשנים יבשים
 כ"ע מודי דתלושין דמי ע"כ. ועב"מ"ש סק"א וכן"מ סק"כ.
 וראשון להם הן דברי הא"ר ס"ק ט"ו. והרב ז"ל בס"י"ט לא
 הביא דברי המ"א. משמע דלא ס"ל. ולכן גס בס"ח השמיט
 מ"ש המח' בס"ג בין לחין בין יבשין כיון שאין חילוק וכןקושיח
 העו"ש.

י כתב הרמ"א ז"ל ס"ג ומותר ליגע באילן ובלבד שלא ינידנו
 ע"כ. ולכאורה יכול להפנענו ע"י נגיעה לדעת המ"מ
 אסור ליגע בו ועמ"ש ס"י רס"ה סק"ו.

יא כתב המ"א סקט"ו ולהשען באילן כנריא מותר נחש אסור
 (יש"ש) והוא מהג"א מאו"ו. אלא דהיש"ש הוסיף
 דנחש היינו חלש. ועי' באו"ז ס"י שס"ו דהיא מהירושלמי ב"ה
 פ"ה ה"ב. ועכ"פ מבואר דלהשען כנריא לא מקרי משתמש
 כנרדין. ולא דמי לקומך סולם לגדי אילן שכתב המח'. וע"כ פי'
 כריא היינו שאדם כריא ולכן אין נהשענו משום משתמש באילן.
 דאי הפי' שהאילן כריא א"כ למה לא חילקו לענין סולם בין אילן
 כריא לחש. וכ"פ מפרשי הירושלמי וכל האחרונים. וכ"מ מפשט
 דברי היס"ש שכתב דחש היינו חלש שהאדם חלש. אבל הרב ז"ל
 פי' כנריא היינו שהאילן כריא וי"ע. ועי' במה"פ שם שכתב על
 דברי הירושלמי כל ההוא שקלי וטריא דהכא לא קיימא אלא
 דנרדין אסורין ע"כ. וכפי הנראה נעלמו ממנו לפ"ש דברי
 הג"א.

סימן ע
 א כתב המחנר ס"א גורר או
 גדולים בין קטנים ע'
 גדולים מאוד אסור. ועמ"
 ב כתב המחנר ס"ב אסור לכבד
 ויש מחירין ע"כ. וכת'
 ומשוה גומות. ויש מחירין דהו"ל
 טעמא דמוזי עפר ממקומו כחכו
 והאדינא. וכ"כ הרמ"א ז"ל שס. ו
 גומות. וכמ"ש המ"א. וכן מבואר
 ע"ש. ועי' בחוס' דף ל"ט ע"א
 כ"ה פ"ב ס"י כ"א כתב ז"ל דהו'
 דחשוב פ"ר ע"כ. משמע דמוזי
 מוקצה. וע"כ דלא ס"ל דהוי כגו
 כהנ"י שהוא דעת הרשב"א ז"ל
 מוקצה

ג וכתב הרמ"א ז"ל מיהו ע'
 דפ"ר ע"י עכו"ם מ
 סקמ"א. וכתב הק"מ סק"ד לטו
 עפר ממקומו ומטלטל מוקצה
 ולפ"מ"ש בס"ק הקודם טעמא דמ'
 משום פ"ר. אלא דנל"ז לא ידעמי
 עכו"ם כשאינו לזורך דבר המוקף
 ס"ג. עמ"א שם סק"א וס"י ו
 ועכ"א ס"י ו

ד כתב הסה"ח ס"י רנ"ד אבל
 החיכה בשבת דהתם לי
 ומדברי רש"י ז"ל שכתב דף קב'
 כגדים לכבד שלחן שמלאכתו להי'
 חמרה אסור לכבד שלחן. אבל ז'
 שלחן כשל חמרה לא מיקרי כב'
 שמל"א ולהיחר. ומ"מ מותר ל'
 לזורך גופו שרי אלא דלמ"ש הא'
 ע"י כגד מותר ז"ע למה כ'
 ה מ"ש רמ"א ז"ל אסור לכ'
 ישברו וכדברי המ"א
 סק"

ו כתב המחנר ס"ד אסור ד'
 שהיא כבידה וכו'. ו
 דס"ל דקחם חנית כנידה. אבל
 משמע דכשאינו

סימן
 א כתב המחנר ס"א השמעו
 וכתב המ"א סק"א ו

בעוהש"ח

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)

הלכות מוקצה

*

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' ש"ח - שי"ב)

*

כל אלה חוכרו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה
ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, ס' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ז"ח, ושא"ס

ברוקלין נ.י. - אלול תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

עדווערטייזמענט'ס שהגויים מניחים ליד דלתות הבתים

אבל אם הוא או אחד מבני הבית יעיינו בהם אפילו רק לאחר השבת (כדרך בני"א שרוצין לדעת מה נמצא בעולם המסחר, אף שבהחלט אין בדעתו לקנותם) מסתבר דאינן מוקצין (מחמת גופן, אבל מ"מ נראה דאכתי דינם ככשמל"א שהרי עיקר תפקידם כדי לעורר הקנויות שהוא דבר האסור בשבת), ואם בדעתו להשתמש עמהם כגון לפרסו ע"ג הרצפה לאחר ירידת גשמים כדי שלא ילכלכו את הרצפה בדריסתם מסתבר שדינם ככלי היתר.

ופשוט דקעטעלאגים של ספרי קודש שאינן מוקצין כלל, שהן כחפצי שמים דנקראין בשבת, ובלכד שלא יעיין במחיר הספר הכתוב שם, דזה אסור אפילו בצרכי מצוה (ע' סי' ש"ו).

★ ★ ★

אם אינו מעונין בהם כלל לכאורה הם מוקצים מחמת גופן מאחר שאין דרכינו לצור פי צלוחיות עם ניירות כלל, ובפרט אם אין בדעתו להסתכל בהם כלל (כדרך אנשים היראים שיראים לדפדף בעלונים כאלו שמא נמצא בהם תמונות תועבות) דינם כדברים (כאשפתות) הנזרקים דכטל שם כלי מינה (ואפילו למ"ד דכלי גמור שזרקו לאשפה אינו בטל שם כלי מינה דבטלה דעתיה, זה לא שייך כאן דרוכ בני אדם זורקין אותן) על כן יהא אסור לקבצם מקרקעית הבית כדי לזרוקם לאשפה [אלא שאם חושש שיש בהם תמונות תועבות (וחושש שלא יכשלו בהם בניו וכו"ב) יש להתיר לזרוקם על סמך היתר טלטול מוקצה כדי שלא יזוקו בו רבים סכנת הגוף, דסכנת הנפש לא גרע מסכנת הגוף גדול המחטיאו יותר מההורגו].

דיני כלים המוקצים מחמת חפרון כים

סימן ק"ה

76 שאלה - גדר מוקצה דמחמת חפרון כים.

תשובה - כל דבר שמקפיד עלה שלא להשתמש עמה תשמישים אחרים (שלא תתקלקל או תמאס) ומחמת כך קובע לה מקום שלא לטלטלו משם לשום דבר בשבת [והוא כשמל"א שאינו ראוי למלאכתו בשבת]. במס' שבת (דף קכג). דהכל מודים בסיכי זיירי ומזורי דכיון דקפיד עלייהו מיחד להו מקום, פרש"י 'מקצה להן בידיה' (ועיי"ש בגמ' דכמו כן נמי עלי ומדוכה), ער"ש בגמ' (לחד מ"ד, וקיי"ל כוותיה) דה"ה קורנס של בשמים שמקפיד עליה (פרש"י שלא 'מאס), אבל לא קורנס של זהבים פרש"י כיון

שאח"כ יכול לתקנו בקל (לשימושו הראשון) לא מקצי ליה, יוצא דענין מוקצה דחס"כ כל דבר "שמקפיד עלה (מלהשתמש עמהן תשמיש המותר בשבת) וגם מיחד לה מקום" שבוה הראה לדעת שהוקצהו בידיהם [ער"ש במשנה (קכג): דמסר הגדול ויתד של מחרישה מוקצין (דחס"כ) פרש"י דהנך "קפיד עלייהו ומיחד לה מקום, דלא חזו למלאכה אחרת" וכו"ה ברע"ב שם (וצ"ל דמה שכי' דלא חזו למלאכה אחרת היינו שמקפיד עליה שלא לעשות עמה מלאכה אחרת)], ועיי"ש בפ"י רבינו חננאל שם (בטעם דמדוכה ועלי הוי מוקצה דחס"כ) כ' דכיון דקפיד עליה מכין עליה מקום וגמר בדעתו שלא לטלטלן מאותו מקום" וכו' לפיכך מסיח דעתו מטלטולן, ונעשו מוקצים, ועל כן אסור לטלטלן וכו', ולהלן שם כ' כיון דקפדי אפגמיהו קבע ליה מקום ומסיח דעתו "מלעשות

בהן מלאכה אחרת" עכ"ל, וכ"ה לשון הטור (רס"י ש"ח) הלשון "כיון שמקפיד עליהם שלא יטלטלם כדי שלא יפגמו", וכ"ה לשון המ"ב (סק"ח, בנוגע כלי היתר, אם בימות החול) הוא זהיר להניעה מקומה, כדי שלא תפסד ותתקלקל הוא בכלל מוקצה מחמת חס"כ.

והנה ברמב"ם (פכ"ט ה"ט) סתם כל כלי שמקפיד עליו שמא יפחתו דמיו וכו' וכלים היקרים ביותר שמקפיד עליהן שלא יפסדו, וכ"ה לשון השו"ע (ס"א) כיון שמקפידים שלא לעשות בהם תשיש אחר (ולא הדגישו שמקפידים שלא לטלטלו ממקומו), וכ"ה בשו"ע הרב שם (ס"ד וס"ה), משמע דבקפידא שלא להשתמש עמה שימוש אחר גרידא סגי לשויה מוקצה דחס"כ, אלא שבלבוש (סוס"א) הוסיף שכיון שמקפידין שלא לעשות בהן תשיש אחר (שלא לפוגמן ויתקלקלו לחשיש זה) ומקצה דעתו מהן שלא לטלטלן כלל בשבת עכ"ל, וכ"ה במ"ב (בסק"ב) דהיינו שמקפיד עלה מלטלטלו, וכן להלן (בסק"ג) הוסיף שמקפיד עלה שלא להשתמש בו תשיש אחר כדי שלא יתקלקלו, ובס' חיי"א (כלל ס"ה ס"ג פן ז') חלקם לשנים, א' כלים שמקפיד ומקצהו מדעתו מלהשתמש בהם בשבת מפני שמקפיד עליהן שלא יתקלקל או שלא יתלכלכו, ב' כל דבר שמחמת שמקפיד עליו מיוחד לו מקום ואינו משתמש בו, משמע דכל חד מינייהו משווייהו למוקצה דחס"כ, ובמקפיד על השימוש אפילו אינו קובע לה מקום מוקצים וצ"ע.

והנה במג"א (סי' ש"י סק"ה) מביא משם הרא"ש (פ"ג סי' כ') שחיס המיועד (מיוחד) למעות, אף שלא היו בתוכה מעות בביהש"ש, דמ"מ מוקצית מחמת חס"כ, דכיון דקפיד עליה מיוחד להו מקום, וז"ל הרשב"א דכיון שמייחדה למעותיו אדם קובע לה מקום ומקצה אותו לגמרי מדעתו מחמת חס"כ (פי' שמאחר שאינו משתמש בה לדברים אחרים על כן

מיוחד לה מקום כשיוכל להשתמש עמה תשיש (המיוחד), אבל בא"ר (סוסק"ח) סיים עלה דהן מטה או כיס אף שמיוחד למעות כל שאין מקפיד עליו להניח בו דבר אחר מותר (לצורך גומ"ק), והובא נמי במ"ב שם (סקכ"ז) ושהסכים נמי כן בס' בית מאיר, ובשעה"צ (סקי"ט) מביא מהבית מאיר שס"ל יותר דלא נקרא חס"כ רק דבר שהדרך להקפיד 'ולייחד לו מקום' כסיכי זייד ומזורי, אבל כיס של מעות אין הדרך לייחד לו מקום (על כן דינו רק כשאר כשמל"א), וצ"ע אי פליגי בהלכה, או רק בהמציאות (של כיס), אבל תרווייהו מודי דבעלמא לא חשיב חס"כ אא"כ איכא תרתי לריעותא 'קפיד ומייחד לה מקום', וכן נוטה ממשמעות הפוסקים הנ"ל, שו"ר נמי בהסכמת הגרשו"א לס' שבות יצחק דכוונת הבית מאיר דעיקר תנאי במוקצה דחס"כ אם יקפיד עלה להשתמש עמו תשיש אחר, ובמה שמיוחד לה מקום מוכח שמקפיד עליו (וכשאינו מקפיד לייחד לה מקום ש"מ שאינו מקפיד עליו), אבל אם ידוע שמקפיד עליו שלא לטלטלו ושלא להשתמש בו מחמת חס"כ אף הוא מורה דחשיב מוקצה דחס"כ.

וב' בס' שולחן שלמה (ח"ב דף ח', קי"א) כ' דגדר חס"כ שמקפיד על כל שינוי מקום שלא לצורך משום שעלול ליפסד עי"כ..

והנה משמעות כל הפוסקים דמוקצה דחס"כ הוא רק כשמקפיד על קביעת המקום כדי שלא תתקלקל, אבל מהחזו"א יוצא דכל דבר 'שקובע לה מקום' הוי מוקצה דחס"כ (שלדעתו זהו מוקצה דנר, אף ששם אין ההקפדה מצד חשש קלקול), וכ"כ בשו"ת שאילת שאול (ברייש, חאו"ח סי' נ"א) לאחר שכ' דיסוד מוקצה מחמת חסרון כיס תלוי בדבר שהוא קובע לה מקום ומקפיד שלא לטלטלה משם, ואינו תלוי דוקא בהפסד ממון, ועמש"כ עד בנד"ז להלן ובס' ק"י. **ומדברי** המ"ב הנ"ל יוצא דאפילו בכלי היתר אם מיוחד לה מקום וקפיד עלה שלא

להשתמש עמה שלא להניח ותתקלל חשיב מוקצה דח בעל וישב משה שליט"א שבט ה'תשי"ג) מדייק מל דלא ס"ל כהמ"ב הנ"ל א לא הוי מוקצה דחס"כ לעולם שלא להניעה כלל (מעשה אומן) אינו מוקצה להמ"ב צ"ע, אבל אגן כהמ'.

וב"ו מלשון הריטב"א דאומני) דיסוד מ מיוחד לה ולגן

ועשו"ת אמרי מרדכי (כ מקום דאלי"כ : עמה לישתרי לטלטלה [ובאמת מביא שם דעת נ ש"ח) דמוקצה דחס"כ אס לצורך מקומו מותר, אב רע"ט עמג"א סקי"ב) הש לגופו שוב אסור גנ

פשוט דבחס"כ אזלי מקפיד או לא, דאם אין אנו יודעים דעו רובא דע

סימן **שאלה** - כלי הוי עליהם מחמ להם דין מוקצה מו

כלי כסף יקרים (טשיינע-קלאזע"ט בלן לטלטלם למגני, אבל עו לזמנים מיוחדים נדירינ נכבד וכדומה) אי

ובתוכה יבואר אם מוקצה דחסרון כיס בעי נמי שיהיה כלי "שמלאכתו לאיסור".

תשובה - אם הם כלים שיש להם איזה שימוש שעלול להזדמן בשבת, או שהן עשויין להתטלטל לקישוט הבית, אז אינן מוקצין (אף שמקפיד עליהן מאוד בשעת טלטולן) [ובאופן כללי לא חשיב מוקצה דחס"כ אא"כ הוא נמי כשמלא]. הנה מבואר בשו"ע הרב (ס"ד) דמוקצה מחמת חסרון כיס היינו כשהוא נמי כלי שמלאכתו לאיסור, וכ"כ בס' תוספות שבת (סי' ש"י סק"ג, ובהקדמה לסי' ש"ח, ולמד כן מתשו' הרא"ש כלל כ"ב, והטעם דכיון שיכול להשתמש בו בשבת כדרך תשמישו בחול לא מקצה דעתו מיניה כלל) והובא נמי להלכה בס' תהלה לדוד (כאן ובסי' שלו סק"ו) ובס' תולד"ש, וכ"כ בפני יהושע (דף מו). והובא ג"כ להלכה בשו"ת דברי יואל (סי' י"ט), וכ"ה בס' חזו"א (סי' מ"ג סק"ז) וכ"כ בשו"ת קנה בושם (סי' י"ח).

→ **ונראה** ביאור הדבר דשורש מוקצה דחסרון כיס כן הוא: דבעלמא כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטל לצורך גופו ומקומו משום דמעיקרא (בשעת הקניה, ובשעת כניסת השבת) דעתיה עלה שאם ירצה ישתמש עם כלי הזה לדבר של היתר שהוא חזי ליה, כגון פטיש לפצוע בו אגוזים, או שרופן-ציער (סקראאל-דרייוער) לפתוח עמו לשון מנעל (שלא"ס) שנסגרה (או נתקלקלה), ובפרט שדרך בני אדם כן אף בימות החול להשתמש בכלים אלו שימושים שונים אחרים (פרקטיים), משא"כ אם הוא (הכשמלא"א) הוא דבר יקר או חשוב שמקפיד עלה שלא לטלטל אותה לשאר שימושים כדי שלא תתקלקל (או תתבטל) ולא יהא ראוי לשימוש העיקרי (כגון סכין של מילה או שחיטה וכדומה), שוב אקציה דעתיה לגמרי ממנו, וממילא נעשה מוקצה מחמת גופו בשבת, דלא חזי למידי, משא"כ כלי היתר אף שיש בו משום חסרון כיס הא הקונה כלי

להשתמש עמה שלא להניעה ממקומה שלא תפסד ותתקלל חשיב מוקצה דחס"כ, אבל בתשו' הגאון בעל וישב משה שליט"א (שבקובץ פרי חמרים שבט ה'תש"ג) מדייק מלשון הפנ"י ושו"ע הרב דלא ס"ל כהמ"ב הנ"ל אלא דכלי היתר לעולם לא הוי מוקצה דחס"כ אפילו אם מקפיד עלה לעולם שלא להניעה כלל [ועל כן גם תמונה יקרה (מעשה אומן) אינו מוקצה דחס"כ וכ"ש שזהו אף להמ"ב צ"ע], אבל אנן כתבנו כסימנים דלהלן כהמ"ב.

וכ"י מלשון הריטב"א (קנד:), לגבי קרנא דאומני) דיסוד מוקצה דחס"כ דדוכתא מיחד לה ולגמריה אקציה.

ועשו"ת אמרי מרדכי (סי' י"ג) דבעינן נמי יחוד מקום דאל"כ אף שמקפיד מלהשתמש עמה לישתרי לטלטלה עכ"פ לצורך מקומו [ובאמת מביא שם דעת ס' נזירות שמושן (רס"י) לצורך מוקצה דחס"כ אסור רק לצורך גופו אבל לצורך מקומו מותר, אבל בהגהות רע"א (סי' רע"ט עמג"א סק"ב) השיג עליו דכיון דמוקצה לגופו שוב אסור גם לצורך מקומו].

• **פשוט** דבחס"כ אזלינן בתר הבעלים אם מקפיד ארילא, וע' תולד"ש (סי' צ"ח) דאם אין אנו יודעים דעת הבעלים אזלינן בתר רובא דעלמא.

***

סימן ק"ז

אשאלה - כלי היתר יקרים שחושש עליהם מחמת חסרון כיס אם יש להם דין מוקצה מחמת חסרון כיס.

כלי כסף יקרים המונחים בארון (טשיינע-קלאזע"ט בלע"ז) שמקפיד שלא לטלטלם למגני, אבל עומדים להתטלטל רק לזמנים מיוחדים נדירים (כשיגיע אורח הכי נכבד וכדומה) אי מותר לטלטלם.

כסף (יקרים) סוף כל סוף קנהו לשם איזה שימוש (בזמן מסויים) כגון כשיזדמן לו בביתו אורח חשוב, וממילא שבכניסת השבת לא הסיח דעתו ממנו לגמרי, שהרי בדעתו (מתחילה היתה) שאם יזדמן אצלו (לשם ביקור) אורח חשיב יוציא בשבילו הכלים היקרים הללו, וממילא שאם נזדמן אורח זה לביתו בשבת זו אדעתא דהכי לא הוקצו, על כן בדרך כלל נקטינן דכלי-היתר אין בו משום מוקצה דחס"כ (וע' בס' תוס"ש סי' ש"י סק"ג).

ואף שכתבנו בס' ק"ז דחפץ שהאדם קובע לה מקום, ומקפיד שלא יזיזו אותו משם כלל הוא מוקצית מחמת חסרון כיס אף כשהוא כלי היתר, היינו משום שכל השמישו הוא אך ורק להשאר במקומו, ואינו עשויה כלל להתלטל (ממקומו), משא"כ חפצים שיש להם שימוש היתר להתלטל, ועשויין לכך, אף שהוא רק לעתים רחוקים לכו"ע אינו מוקצה כנ"ל [וממילא שאין להוכיח ממש"כ במ"ב (סק"ח) עמש"כ המחבר (בס"ב) דכלי גדול וכבד הרבה לא נתבטל שם כלי ממנו מפני גדלו וכבדו, כ' עלה דמ"מ אם בימות החול הוא 'זהיר' להניעה ממקומה כדי שלא תופסד ותתקלקל ממילא הוא בכלל מוקצה מחמת חסרון כיס ואסור לטלטלה עכ"ל, דס"ל בעלמא שאף בכלי היתר שייך מוקצה דחס"כ, לפמש"כ דבכל דבר שקובע לו מקום כו"ע מודה דהוי מוקצה מחמת חסרון כיס אף כשהוא כלי היתר].

ובן יוצא ממש"כ בס' מקור חיים (ש"ח ס"א, עמש"כ בשו"ע דקורנס של בשמים שמקפידין הוא מוקצה דחס"כ) דכלי בושם דזהב וכסף (בשמים-פושקע) אף דמיוחד למוצ"ש (פי' ואין מטלטלין אותו בשאר הזמנים) 'הרי מלאכתן להיתר' ומותר לטלטלו עכ"ל, והיינו משום דעשויין לטלטלן בזמנים המיוחדים, מיהו יש לדחות דשאני התם שבמציאות עשויה בהדיא שיטלטלוהו בכל שבוע ושבוע (בכל מוצ"ש),

נמצא ששוב אין מקפידין עליו מלטלטלו, אף שבמציאות אינו עשוי לטלטלו בשבת עצמו.

וכזה מבואר בס' קצוה"ש (סי' ק"ח סי"ג) דכלים יקרים שמלאכתן להיתר אם למה שהן עומדים להשתמש שכיחי כל-שהוא מותר לטלטלן, אבל אם לאותו הסוג למה שהן עומדים להשתמש אינו שכיח כל כך יש להחמיר מלטלטלן יעו"ב, אלא שלא ביאר היטב מהו גדר שכיח ואינו שכיח, וע"ע בנד"ו בקובץ בית אהרן וישראל (גליון ל"ה ע' קכ"ד).

ממילא נמי צלוחית של יין של כסף יקר מאוד שאין משמשין בו בכל שבת אלא לפעמים כשבא אורח חשוב מותרת בטלטול בשבת.

אבל באמת כלים יקרים (של כסף וכדומה) שאינן עשויים לשם שימוש כלל רק שיעמדו בארון (המזוככת) לשם נוי וקישוט הכיח הן מוקצין מחמת חס"כ, כאשר יבואר נמי לקמן בס' ק"ח נוצ"ע אם הדרך לפעמים להוציא הכלים היקרים מן הארגו כדי להראות גויין ויפן לאורחים באי ביתו דאולי תו לא חשיב מוקצה מחמת חס"כ דזהו שימושן וטלטולן].

מיהו בעיקר הדבר בס' ראש יוסף (שבת דף מו) מדייק מהתוס' דאף בכלי שמלאכתו להיתר הדין כן, וע' בס' מגורה הטהורה (סק"א) שמסיק שצ"ע לדינא [אלא שכ' שאין (מקום) להתמיר אלא אם מלאכת ההיתר לא שכיח כל כך, אבל אם מלאכה המיוחדת לה שכיח טפי נראה מסברא דאין להחמיר גם בטלטול מחמה לצל, וכש"כ לאותה המלאכה המיוחדת לה, אבל להשתמש בה מלאכה אחרת בודאי אסור דלזה הוי מוקצה דמקפיד עליו עיי"ש, ולפ"ד כלי-היתר שחשמישו נדיר יש מקום להחמיר מלטלטלו בשבת אף לחשמישו, אלא שבמה שסיים צ"ע דהא אין מוקצה לחצאין].

ל

סימן ק'

שאלה - להניל כלי-הי לז מקום קבו שבשום אופן לא יזיזו או ימות השבוע) אם הם מו כדין כלי המוקצה מחנ

תשובה - נקטינן לאיכ

קבג. דהכל נ ומזורי 'דכיון דקפיד עלייהו (פרש"י 'מקצה להן בידים'), ו כשמל"א, והשאלה אי משום דהוי מוקצה מחמת חס"כ, או גרידא דקפיד עלייהו ומייחד אפילו הוא כלי היתר, ואף מכמה גדולי הפוסקים דיסוד הוא כשהוא נמי "כלי עייב"ש, היינו בכלים הניטלי כלי היתר הלא הם מיועדים לפי ההודמנות), אבל אכתי עשויין להתלטל רק קובעי שיעמוד של תמיד י"ל דהוי מ כשהוא כלי ה

ומשמע לחומרא ממש"כ אבוהב (על הטור לטלטל כלי שהוקצה מחמת מלאכתו לאיסור 'או להיתר' ע שקובע לה מקום כל יטלו היתכן שיהא מוקצה מאחר [ובשעה"צ (סי' ש"י סקי"ט) דלא חשיב מוקצה מחמת ז מייחד לו מקום, אלא ששם נ זה הוא כשמל'

וב"מ מס' תוס"ש (סק"ב) ד חסרון כיס משום דכי קובע להם מקום שלא יזיזו מו

סימן ק"ח

76 שאלה - להנ"ל כלי-היתר שהאדם קובע לו מקום קבוע בביתו ומקפיד שבשום אופן לא יזיזו אותם ממקומו (כל ימות השבוע) אם הם מוקצין מחמת גופם כדין כלי המוקצה מחמת חסרון כיס.

תשובה - נקטינן לאיסור. במס' שבת (דף קכג). דהכל מודים בסיכוי זיירי ומזורי דכיון דקפיד עלייהו מיוחד להו מקום (פרש"י 'מקצה להן בידים'), והנה כלים הנ"ל הם כשמל"א, והשאלה אי משום תרתי לריעותא הוא דהוי מוקצה מחמת חס"כ, או אפילו מהאי טעמא גרידא דקפיד עלייהו ומיוחד לה מקום אסורה, אפילו הוא כלי היתר, ואף שבסי' ק"ז הבאנו מכמה גדולי הפוסקים דיסוד של מוקצה דחס"כ הוא כשהוא נמי "כלי שמלאכתו לאיסור" עייב"ש, היינו בכלים הניטלים (דממילא אם הם כלי היתר הלא הם מיועדים לטלטול מזמן לזמן לפי ההזדמנות), אבל אכתי י"ל דכלי שאינם עשויין להתלטל רק קובעין לה מקום קבוע שיעמוד של תמיד י"ל דהוי מוקצה דחס"כ אפילו כשהוא כלי היתר.

ומשמע לחומרא ממש"כ בהגהות מהר"י אבוכה (על הטור רס"י ש"ח) שאסרו לטלטל כלי שהוקצה מחמת חסרון כיס, יהיה מלאכתו לאיסור או להיתר עכ"ל, ועכצ"ל משום שקובע לה מקום בל יטלוהו משם, דבלא"ה היתכן שיהא מוקצה מאחר שעומדת להתלטל [ובשעה"צ (סי' ש"י סק"ט) מביא מהבית מאיר דלא חשיב מוקצה מחמת חסרון כיס רק אם מיוחד לו מקום, אלא ששם מיירי מכיס שמלבד זה הוא כשמל"א].

וב"מ מס' תוס"ש (סק"ב) דטעם מוקצה מחמת חסרון כיס משום דכיון שמקפיד עליהם קובע להם מקום שלא יזיזו ממקומם יעו"ש, יוצא

דזהו היסוד של מוקצה זו, וממילא שהדין כן אפילו בכלי היתר [וכן יוצא לפי ההסבר שכ' בס' תוס"ש בסי' ש"י סק"ג בהטעם דבעלמא במוקצה דחס"כ בעינן נמי שיהא כשמל"א, דאז אינן עומדין לשימוש ולטלטול בשבת כלל], וכן מבואר בס' תהל"ד (י) דאף בכלים שמלאכתו להיתר אם מקפיד עליהם שלא להשתמש בהם כלל אף לצורך תשמישין ודאי שיש להם דין מוקצה מחמת חסרון כיס, וכ"כ בקצוה"ש, וכ"ה להחזו"א ד"ל דלהלן, וכ"מ ממ"ב (סי' ש"ח סק"ח) שכ' לגבי כלים כבדים (שמבואר בשו"ע שאינם מוקצין) שאם בימות החול הוא זהיר להניעה שלא תיפסד ותתקלקל ממילא הוא בכלל מוקצה דחס"כ (אף שמדבר מכלי היתר), וכ"כ בס' שבילי דוד (כללי מוקצה סק"ו) וכ"כ בשו"ת באר משה (ח"ח סי' ע') שתמונות יקרות שעל הכותל מוקצה דחס"כ, וכ"ה בס' שש"כ (כ-כא) שעל כן שעון קיר ותמונות אמנותיות שמקפיד עליה, וכן ארון כבוד שאדם מונע מלטלטלו ממקומו שמא יתקלקל או תתעקם רגלו על ידי כן הם מוקצים מחמת חסרון כיס [ועעו"ש (כ-יט) דלאו דוקא שקובע לו מקום ממש, אלא הכוונה שמקפיד על כל שינוי מקום שלא לצורך], וכ"כ בס' טלטולי שבת בשם בעל האגר"מ (מיהו אחרים הביאו משמו שכלי היתר לעולם אינם בכלל מוקצה דחס"כ), וכ"כ בקיצור הלכות שבת (מג-ה), וכה"נ בשו"ת קנה בושם (ח"א סי' י"ח) ובספר ברית עולם שלפעמים גם כלי שמלאכתו להיתר ואינו עומד לסחורה דינו כמוקצה מחמת חסרון כיס כגון כלים יקרים שאין עומדים להשתמש בהם כלל רק לנוי, ויופי לקישוט הבית, וכן בכלל זה תמונות התלויים על הכותלים, וע' נמי בס' שלמי יהודה דתפילות המודפסות ותלוי בתוך מסגרת הזכוכית (כגון בריך שמיא ומודים דרבנן ושאר מודעות חשובות) שמקפיד עליהם שלא לטלטלן ממקומן חשיבי מוקצה דחס"כ (אבל כלים יקרים שברוב הזמן עומדים לקישוט הבית, ורק לעתים נדירים משתמשים בו לתשמיש היתר אינו מוקצה, וכן

- דוד (כללי מוקצה סק"ו) וכ"כ בשו"ת באר משה (ח"ח סי' ע')
- דחס"כ, וכ"ה בס' שש"כ (כ-כא) שעל כן שעון קיר ותמונות אמנותיות שמקפיד עליה, וכן ארון כבוד שאדם מונע מלטלטלו ממקומו שמא יתקלקל או תתעקם רגלו על ידי כן הם מוקצים מחמת חסרון כיס [ועעו"ש (כ-יט) דלאו דוקא שקובע לו מקום ממש, אלא הכוונה שמקפיד על כל שינוי מקום שלא לצורך], וכ"כ בס' טלטולי שבת בשם בעל האגר"מ (מיהו אחרים הביאו משמו שכלי היתר לעולם אינם בכלל מוקצה דחס"כ), וכ"כ בקיצור הלכות שבת (מג-ה), וכה"נ בשו"ת קנה בושם (ח"א סי' י"ח) ובספר ברית עולם שלפעמים גם כלי שמלאכתו להיתר ואינו עומד לסחורה דינו כמוקצה מחמת חסרון כיס כגון כלים יקרים שאין עומדים להשתמש בהם כלל רק לנוי, ויופי לקישוט הבית, וכן בכלל זה תמונות התלויים על הכותלים, וע' נמי בס' שלמי יהודה דתפילות המודפסות ותלוי בתוך מסגרת הזכוכית (כגון בריך שמיא ומודים דרבנן ושאר מודעות חשובות) שמקפיד עליהם שלא לטלטלן ממקומן חשיבי מוקצה דחס"כ (אבל כלים יקרים שברוב הזמן עומדים לקישוט הבית, ורק לעתים נדירים משתמשים בו לתשמיש היתר אינו מוקצה, וכן

מלטלטלו, אף שבת עצמו.
'ק"ח סי"ג)
היתר אם למה ל-שהוא מותר שהן עומדים יש להחמיר היטב מהו גדר ובץ בית אהרן (ד"ר).
סוף יקר מאוד ל שבת אלא תרת בטלטול
סוף וכדומה) וש כלל רק וקישוט הבית אר נמי לקמן מים להוציא ות נויין ויפין חשיב מוקצה לטולן].
(שבת דף מו) שמלאכתו הורה (סק"א) שאין (מקום) שכיח כל כך, ח טפי נראה מחמה לצל, לה, אבל אסור דלוה י"ד כלי-היתר ר מלטלטלו שסיים צ"ע

הדין בקישוטים התלויים מע"ג התקרה), וכן העלה בשו"ת שאילת שאול (ברייש, חאו"ח סי' ג"א) שיסוד מוקצה מחמת חסרון כיס תלוי בדבר שהוא קובע לה מקום ומקפיד שלא לטלטלה משם (ואינו קשור דוקא בכלי שמלאכתו לאיסור, וגם לא תלוי דוקא בהפסד ממון, ע' תוס' מס' שבת דף מה: ד"ה אין לנו, ומ"ב ש"ח סק"ח).

זמ"ה שכתב בס' תהל"ד (סי' של"ו סוסק"ו) דבר העשוי לנוי ולקישוטי הבית חשיב נמי כלי דמותר בטלטול, כמו תכשיט העשוי לקישוט האדם, אף אם הם דברים יקרים מאוד (כתכשיטי האדם), דמוקצה דחס"כ הוא דוקא בכלי שמלאכתו לאיסור עיי"ש, היינו בקישוטי ונוי הבית העשוין להתלטל (כמו שמצוי שמחזיקין כלי כסף יקרים על השולחן וכשרוצין לאכול מפנין אותן משם), אבל מורה בדברים שקובעים לו מקום בהדיא.

כלי שאינו עומד לטלטול לעולם אם קרוי כלי לטלטול

ויותר מזה מבואר בחזו"א (מג"ז) דדבר שלעולם אין מטלטלין אותה ממקום למקום, אלא משמשין בה במקומה, והוא קובע לה מקום, יש לה דין מוקצה מחמת גופו, אף אם הוא כלי שמלאכתו להתיר, דלא חשיב כלי לטלטול, כמו שמה"ט אסור לטלטל נר בשבת, וכמבואר באחרונים שאסור לטלטל מורה שעות שעל הכותל עיי"ש, פי' דאינו מוקצה מחמת חס"כ רק משום שאינו כלי של טלטול כלל, וכ"כ בס' דיני מוקצה (ע' רצ"ג) דאלו וכיו"ב דינו כמוקצה מחמת גופו דמאחר ושימושה הוא במקום קבוע אין עלה שם כלי כלל, מיהו פשטות משמעות שאר כל הפוסקים אינו כן, דרק אם מקפיד עליו לטלטלו י"ל שחשיב כמוקצה דחס"כ, לא דבר שקובע לה מקום לצורך שימושו ואין רגילין לטלטלו משם, דעדיין שם כלי עלה, וכדיוצא מד' המ"מ וא"ר ופמ"ג המובאים במ"ב (סק"ח) דכלי גדולה וכבידה אפילו אינו רגיל

לטלטלה בימות החול מותרת בטלטול בשבת, ומשמעות הדברים דהיינו שאינו רגיל לטלטלה לעולם, וכ"כ לחלוק עליו בשו"ת אמרי מרדכי (סי' י"ג ענף ב') מכמ"ק בשו"ע, וש"כ הגאון בעל וישב משה שליט"א בקובץ פרי תמרים הנ"ל, וידידי הגרש"ש שטיינבערגער שליט"א בחשו"ש שבכת"י.

וראיתי מי שמספק"ל אם פאליס בעריקעיד (מחסום) הסוגר את הרוחב (ומצוה מאוד בארץ ישראל כדי שלא יסעו דרך שם אוטו'ס בשב"ק) דינו כקבע לו מקום שלא לטלטלו משם משך כל השבת שנעשה דינו כחס"כ, מיהו נראה כיון שיודעים מעיקרא שדוך בני"א להזיז אותן אנה ואנה (לפניו או לאחוריו קצת) לא יתכן לכוללו במוקצה דחס"כ, דענינו שקובעין לה מקום שלא ינועו אותו משם כלל, וכזה מובא משם הגר"ח"ק שליט"א (בק' גם אני אודך ח"ג אות צ"א) דיתכן כיון שלפעמים מוכרחים לסלקו מפני פיקוח נפש (שהוא דבר המצוי היום) אינו מוקצה.

***

סימן ק"ט

שאלה - מהו לטלטל מוקצה מחמת חסרון כיס בטלטול מן הצד, ובטלטול בגופו.

תשובה - בטלטול בגופו מותר (אפילו לצורך דבר האסור, ובטלטול מן הצד נחלקו הפוסקים, ולמעשה יש להקל. בס' תוס"ש (סק"ג) כ' דמותר לטלטל מוקצה דחס"כ ע"י טלטול מן הצד (כמו מוקצה מחמת גופו כאבנים וצורות) [וב"י ממג"א סי' ש"ח סוסק"א ושו"ע הרב ומ"ב שם סק"ה], אבל הפמ"ג (במשב"ז בפתיחה, ובא"א סי' ש"ב סק"ו), ובסי' ש"ט משב"ז סק"ב, על פי הב"י) חולק עליו והעלה דמוקצה דמחמת חס"כ אסור לטלטלו

טלטול מן הצד, וכ תורה שבת השיג של איסור טלטול עליו לטלטלו שלא חס"כ מקפיד עליו מן הצד שע"י טלט טלטול בגופו אם יתקלקל הוה כמק [ומשמע דס"ל דמוי שבהקצאתו נכלל איסור מוקצה, אבי מוקצה יש כאן א דטלטול מן הצד הלכה דלהפמ"ג א בפשטות בשו"ת ו כהפמ"ג דמוקצה כ מן הצד ובס' תהל"ד (כא לחלוק על נראה מדברי הגהווי הנ"ל, דמיירי ממו בטמה"צ), ובס' מ דיוצא מד' בעה"מ לנער מוקצה מחמת טלטול מן הצד, (פכ"ב הערה פ') ו ובס' מנח"ש (פת להחמיר כד מוקצה מחמת חס לישכב עליו שע"י אסור לנפחו, אלא על המטה שמונח להקל כיון שאינו טלטול ובס' חולדות דנגיעה בעלנ (כשאינ

מהו בטלטול ברגליו

אף שלהפמ"ג ותור"ש אף טלטול בגופו אסור מ"מ כ' בשו"ת חזון נחום (סי' ל"ג) דברגליו מודה הפרמ"ג דמותר לטלטלו, ואפילו לצורך דבר האסור, וכן נקט בפשטות בס' חקר הלכה [אלא שמספק"ל אי מותר לומר לזכרי לטלטל מוקצה מחמת חסרון כיס על סמך שאף הישראל היה יכול לטלטלו ברגליו (דאף שטלטול מן הצד אסור במוקצה מחמת חס"כ, אבל טלטול בגופו מותר עפ"מ"ג א"א סק"ז)]. ועשו"ת שבט הקהתי (ח"ב סי' ק"מ) לענין טלטול באחורי ידיו.

זא זא

סימן ק"י

ד שאלה - כלי שאינו יקר כל כך אבל הוא מקפיד עלה שלא ישתמשו עמו לשאר דבר.

תשובה - אינו תלוי ביקרות החפץ,

אלא בהקפדת הבעלים שלא יטלטלוהו ממקומו הקבוע. אף דלשון חז"ל "חסרון כיס" אין המכיוון דוקא שחושש שלא יטלטלוהו שמא יצא לו מזה חסרון (בממון ש) בכיסו (שממילא נימא שאם הוא דבר שאינו שוה לבני אדם לא יוכל להכלל בכלל מוקצה דחס"כ), אלא עיקר הדבר בקפידא דידה תליא מילתא, שאם מאיזה טעם וסיבה שיהיה מיוחד הוא לתשמיש מסויים, ואינו רוצה שיטלטלוהו ושישתמשו עמו לדברים אחרים, וכפרש"י הנ"ל על מיוחד להו מקום דהיינו 'שמקצה להן בידים', ומה שהוזכר רש"י במס' ביצה (דף ל. ד"ה דמוקצה) "דמיה יקרין", היינו בנידון ההוא בעצים העומדים לכנין הם מוקצין מחמת חסרון כיס דמחמת שדמיה יקרין אין אדם נוטל מהם להסקה (ביו"ט), משא"כ אם לא היו דמיה יקרין היו בני"א משתמשין בו גם להסקה (ביו"ט) וממילא דשוב הם מוכנים לכל דבר, משא"כ

טלטול מן הצד, וכלאהר יד, וטלטול בגופו, ובס' תורת שבת השיג ג"כ על החוס"ש, דהלא הטעם של איסור טלטול דחסרון כיס הוא מפני שמקפיד עליו לטלטלו שלא יפסיד, ובודאי במוקצה מחמת חס"כ מקפיד עליו יותר שלא לטלטלו ע"י טלטול מן הצד שע"י טלטול כזה יופסד יותר, ואפילו ע"י טלטול בגופו אסור כיון שמקפיד עליו שלא יתקלקל הוה כמקצה בידים לכל עניני מוקצה [ומשמע דס"ל דמוקצה הוא על מה שהקצה, וכיון שבהקצאתו נכלל טלטול מן הצד חל ע"ז שם איסור מוקצה, אבל החוס"ש ס"ל דאע"ג דאיסור מוקצה יש כאן אבל "טלטול מוקצה" אין כאן דטלטול מן הצד ל"ח טלטול], וע' בספר חקר הלכה דלהפמ"ג אף ע"י עכו"ם אסור, וכן נקט בפשטות בשו"ת חזון נחום (סי' ל"ג, בתה"ד) כהפמ"ג דמוקצה מחמת חסרון כיס אסור בטלטול מן הצד וטלטול בגופו.

ובס' תהל"ד (כאן סק"ב ובסי' ש"ב) האריך לחלוק על הפמ"ג ומתיר כהתוס"ש, וכן נראה מדברי הגהות רע"א (סי' ש"ב עמג"א סק"ז הנ"ל, דמיירי ממוקצה דחס"כ ופשיט"ל להקל בטמא"צ), ובס' משנת ישראל (ש"ח א' סק"י"ח) דיוצא מד' בעה"מ והריטב"א (שבת קנד) דמותר לנער מוקצה מחמת חס"כ, והרי כל ניעור הוא טלטול מן הצד, וכן נקטו להיתר בס' שש"כ (פכ"ב הערה פ') ובס' או נדברו (ח"ז סי' מ"ה).

ובס' מנח"ש (פתיחה למוקצה, פח-טז) כ' דראוי להחמיר כהפמ"ג [וכ' דלפ"ז אם מונח מוקצה מחמת חסרון כיס על גבי המטה אסור לישיב עליו שע"כ מנענעו ומטלטלו בגופו, וכן אסור לנפחו, אלא שבמה שמחמיר אפילו לישיב על המטה שמונח עליו מוקצה דחס"כ, נלענ"ד להקל כיון שאינו מכוון לכך וגם שהוא דרך טלטול בגופו, ע' להלן].

וב' בס' תולדות שמואל (מל"ב סי' צ"ח ס"א) דנגיעה בעלמא בלי נדנדוד מותר לכו"ע (כשאינו לצורך המוקצה).

בטלטול בשבת, ינו רגיל לטלטלה ו"ת אמרי מרדכי וש"ב הגאון בעל רי תמרים הנ"ל, שליט"א בחשו

זאליס-בעריקעי"ד ז הרוחב (ומצוי י יסעו דרך שם לו מקום שלא ת שנעשה דינו ס מעיקרא שדרך לפניו או לאחריו ז דחס"כ, דענינו אותו משם כלל, ו"א (בק' גם אני כיון שלפעמים פש (שהוא דבר קצה.

מוקצה מחמת זול מן הצד,

מותר (אפילו זור, ובטלטול ולמעשה יש דמותר לטלטל נד (כמו מוקצה כ"י ממג"א סי' זס סק"ה), אבל סי' ש"ב סק"ז, כ"י חולק עליו אסור לטלטלו

בשאר דבר שמחמת שום טעם וסיבה שיהיה אינו רוצה שיטלטלוהו ושישתמשו עמו לדברים אחרים (שקשה למצוא חפץ אחר שיהא עומד לשימוש ההוא וכדומה) [וצע"ק לשון שו"ע הרב (ס"ד) והוא לשון הרמב"ם (פכ"ה ה"ט) דחסרון כיס היינו כלים "היקרים ביותר" (או שעומדים לסחורה אע"פ שאינם יקרים ביותר), דמשמע דבעינן תנאי שדמיו יהיו יקרים ביותר, גם צ"ע ממה שמבואר במג"א (סק"י) דנייר חלק הוא מוקצה מחמת חס"כ, אף דסתם נייר אינו דבר היקר ביותר (ומסתבר שכ"נ היה בזמנם) אלא שהקפידו עליו (בזמניהם) שלא ישתמשו בו לדברים אחרים חוץ מלכתיבה (שלא תתקלקל, או שלא תתלכלך ולא יהא ראוי לתשמישו הקבוע), ואולי דהרב לשיטתיה שהוסיף בנייר עוד טעם שהוא מוקצה משום שעדיין אינו כלי, שו"ר בס' חוט שני (ג-נו) שכ' ע"ד הרמב"ם הנ"ל שהוא לאו דוקא, אלא דוגמא, דבדרך כלל כלים היקרים ביותר מסתמא דעת האדם להקפיד עליהן מחמת יקרותם, לא בגוונא שאינו מקפיד עליהם שמא יתקלקלו כיון שערכו מיעוט], וכן הבאנו למעלה משו"ת שאילת שאול (ברייש, חאו"ח סי' נ"א) לאחר שכ' דיטוד מוקצה מחמת חסרון כיס תלוי בדבר שהוא קובע לה מקום ומקפיד שלא לטלטלה משם, ואינו תלוי דוקא בהפסד ממון.

אם הוא מקפיד על זה, אבל שאר בני"א אין מקפדין בכזה

נ' בפמ"ג ובלבו"ש ובמחצהש"ק (סק"ב) ובמ"ב (סק"ו) בכונת המג"א (בציונו ל"ג) דהכל תלוי בדעת אותו האדם דאפילו מקפידים באותו המקום אבל אותו האדם אינו מקפיד עליו מותר עיי"כ, ומסתבר לדלדיהו כמו כן נמי להיפך שאם הוא מקפיד על דבר ששאר כל בני האדם אין מקפידים (שהוא איש כילי ביותר) דהוא מוקצה, ולא אמרינן בזה בטלה דעתיה אצל כל אדם.

ויוצא דמוקצה דחסרון כיס תלוי בהבעלים אם הוא מקפיד או לא, דאם הוא אינו מקפיד

אף שאחרים מקפידים אינו מוקצה, וכל שכן מהמבואר בפוסקים דהכל הולך אחר דעתו של בעל הבית (ועשירים שבבית עניים מותרין לטלטל מטלניות שיש בהם ג' דבעלמא בבית עשירים הן מוקצין להעשירים).

כללים במוקצה דחס"כ

נראה דדברים שמקפיד רק על אחרים שלא ישתמשו בו (מחמת חשש חס"כ) אבל הוא עצמו אינו מקפיד ומשתמש בו ששוב אינו מוקצה אפילו לאחרים, דאין מוקצה לחצאין (ועמש"כ בס"י כ"א, ב בנוגע חפץ של עני שאינו ראוי לעשירים).

כמו כן דבר שמקפיד עליו שלא ישתמשו בו לדברים אחרים, אבל לתשמישו המיועד אינו מקפיד דאינו מוקצה (ומה"ט בעלמא במוקצה דחס"כ בעינן נמי שיהיה כשמל"א).

כמו כן נמי דבר שמקפיד עליו רק שלא ישתמשו בו לדברים אחרים שאו עלול להשכר, אבל אינו מקפיד 'מלטלטלו' (כגון להראות יפיו) דאינו מוקצה, דעיקר מוקצה בהקצאתו לטלטול תליא מילתא, ובס' דברי ירמיהו (אות ה') כ' דבכה"ג אסור 'לצורך גופו' דעל זה קפיד, אבל מותר 'לצורך מקומו' דהא לא קפיד על מקומו.

עוד זאת בדבר שעל גדולים אינו מקפיד שלא יטלטלוהו (שהם בעלי אחריות) אבל על קטנים מקפיד (שמא ישברוהו כדרכם) שאינו מוקצה.

כמה בני"א יש להם חפצים המונחים לניי בחדרי הבית, שבאמת אין להם שום שימוש אחר (חוץ מהנחתן במקום ההוא) אבל אינו מקפיד עליהן (שלא קבע להן מקום בהקפדה שלא יזיזוהו ממקומו מחמת איזה חשש קלקול או הפסד, אלא ששם מקומו ואין לו תשמיש אחרת), ומסתבר דאינו מוקצה, אלא דינו ככלי גדול שאין

רגילין לטלטל מחמת גוד נעשה מוקצה בשביל כך (ס"ב).

זאזא

סימן ק

שאלה - האם כיס ז (שלא היו בביהשמש) דינו כנ

תשובה - נחלקו ד כחס"כ, ויש

(סי' ש"י סק"ה) משם הרא"ה המיועד למעות, אף שלא בביהשמש"ש, דמ"מ מוקצית דקפיד עליה מיוחד להו מק (קכג). דהכל מודים בסיכי דקפיד עלייהו מיוחד להו נ (להן בידים) [אלא שצלע"ק שיחדה והניח עליו מעות, דא לה מקום עכ"ל א"כ אולי מעות בכניסת היום, מיהו ה אף שסילקן מבעו"י ע' דר אבוהב ובמג"א], וז"ל הרש למעותיו אדם קובע לה מקונ מדעתו מחמת חס"כ (פי' שנ כה לדברים אחרים על כ כשיוכל להשתמש עמה ה

אבל המ"ב שם (סקכ"ז) מביא מהא"ר והבית

דלא נקרא חס"כ רק דבר שר לו מקום כסיכי זיירי ומזורי, און הדרך לייחד לו מקום (ע כשמל"א), וכן בס' ערוה"ש (ע"ד המג"א דמה שייך ח דחס"כ היינו דבר שעלול ל ראוי לשימוש או ישמתו

אחרים, ואולי דסברת המחלוקה, דהרא"ש ס"ל דכיון דקפיד עלייהו ממילא עיי"כ מייחד להו מקום, אבל הבי"מ ס"ל דבעינן שמצד עצמו הדרך להקפיד ולייחד לו מקום, אבל לא מחמת שאינן ראויין לשום דבר אחר נעשין מוקצין מחמת חס"כ, מיהו יותר מסתבר דכוונת הבי"מ שבאמת אין מייחדין לה מקום רק משתמשין עמה גם לדברים אחרים. L

7 **שאלה** - בערדל שמחזיק בתוכה מעות נירות-כסף וגם שאר מיני ניירות מה דינה כשאין שם מעות בשבת, ומה הדין בכיס שאין בתוכה עתה מעות.

תשובה - כיס ריקנית העשוי לשטרות כסף אינו מוקצה דחס"כ (אלא ככשמלא), מיהו אם יש בתוכו מעות או קרעדיט-קארד'ס הוא מוקצה דחס"כ. הנה בנוגע כיס ריקנית אף שמבואר בכמה פוסקים דסתם כיס (ריקנית - ומטה שיחודוהו למעות) הוא מוקצה מחמת חסרון כיס מאחר שמקפידין שלא להשתמש עמו, רק להחזיק בתוכה (ועליו) מעות, ומייחדין לה מקום שלא להשתמש עמו לשאר דברים, מ"מ נראה דזה בכיס למטבעות שהיה משתמשין בהם בזמניהם שאין הדרך להשתמש בהם שאר שימושים וממילא שמקצהו מרעתו, אבל בכיס בשביל ניירות כסף רואין בחוש שדרך בני אדם להשתמש להחזיק בתוכו גם שאר מיני ניירות נחוצים שמזדמן לו, על כן אין לכנותו בשם מוקצה דחסרון כיס, מ"מ דינו ככשמלא כיון שעיקרו עשויה להחזיק בו מעות, ואין לטלטלו כי אם לצורך גופו ומקומו.

ובפרט שבכלל הבאנו מהמ"ב שם (סקכ"ז) מהא"ר והבית מאיר שכיסים שלנו המציאות מורה שאין דרך בני אדם למנוע מלהחזיק בתוכו גם שאר דברים על כן אינו בכלל מוקצה דחסרון כיס (אלא ככלי שמלאכתו לאיסור דמותר לצוגומ"ק).

רגילין לטלטל מחמת גודלו או כוכדו שאינו נעשה מוקצה בשביל כך (כמבואר בשו"ע ש"ח ס"ב).

L
☆☆☆

סימן קי"א

6 **שאלה** - האם כיס המיועד רק למעות (שלא היו בתוכה מעות בביהש"מ) דינו כמוקצה דחס"כ.

תשובה - נחלקו הפוסקים אם דינה כחס"כ, ויש להקל. כתב המג"א

(סי' ש"י סק"ה) משם הרא"ש (פ"ג סי' כ') שכיס המיועד למעות, אף שלא היו בתוכה מעות בביהש"מ, דמ"מ מוקצית מחמת חס"כ, דכיון דקפיד עליה מייחד להו מקום, כבמס' שבת (דף קכג). דהכל מודים בסיכי זיירי ומזורי דכיון דקפיד עלייהו מייחד להו מקום (פרש"י 'מקצה להן בידים') [אלא שצלע"ק דלשון הרא"ש במטה שיחודה והניח עליו מעות, דאדם קפיד עלה ומיחד לה מקום עכ"ל א"כ אולי דוקא כשהניח עליו מעות ככניסת היום, מיהו הפוסקים הבינו דהיינו אף שסילקן מפעו"י ע' דרישה והגהות מהר"י אבוהב ובמג"א], וז"ל הרשב"א דכיון שמייחדה למעותיו אדם קובע לה מקום ומקצה אותו לגמרי מדעתו מחמת חס"כ (פי' שמאחר שאינו משתמש בה לדברים אחרים על כן מייחד לה מקום כשיוכל להשתמש עמה תשמישו המיוחד).

6 **אב"ד** המ"ב שם (סקכ"ז) ובשעה"צ (סקי"ט) מביא מהא"ר והבית מאיר שחולקים עליו דלא נקרא חס"כ רק דבר שהדרך להקפיד ולייחד לו מקום כסיכי זיירי ומזורי, אבל כיס של מעות אין הדרך לייחד לו מקום (על כן דינו דק כשאר כשמלא"א), וכן בס' ערה"ש (שי-יא) הרבה לתמוה ע"ד המג"א דמה שייך חס"כ בזה, דמוקצה דחס"כ היינו דבר שעלול להתקלקל שלא יהא ראוי לשימושו אם ישתמש עמו שימושים

כל שכן
נתו של
לטלטל
ירים הן

ם שלא
כ) אבל
וב אינו
לחצאק
י שאינו

משו בו
המיועד
בעלמא
ל"א).

ן שלא
זו עלול
(כגון
מוקצה
דברי
- גופו
הא לא

ד שלא
בל על
שאינו

ם לנו
ז שום
(אבל
הקפדה
קול או
אחרת),
! שאין

ואם מונח בהכיס גם מעות פשוט שהכיס בסיס להמעות (שהן מוקצין מחמת גופן) אם לא שיש לו שם מעות זעירים ולעומת זה יש לו שם ניירות שונות (של היתר) השוין לו יותר מערך שויות המעות, דאו הו"ל בסיס לאיסור ולהיתר שאם ההיתר חשיב לו יותר הו"ל בסיס להיתר [מ"מ מסתבר דנשאר על הכיס דין כשמל"א, שזהו מצד עצמו כיון שמייוחד להחזקת מעות שהן מוקצין, ואפילו אם עכשיו אין שם מעות כלל מבואר בפוסקים דדינו כשמל"א, וא"כ כמו כן נמי בבסיס לאיסור ולהיתר, מ"מ לא בטל ממנה שם כשמל"א העצמין, ויותר נראה ד"שטרות-כסף" של זמנינו י"ל דמוקצים מחמת חס"כ (מלבד מה שמוקצין מחמת גופן כמעות מטבעות) ונפק"מ להסוכרים דאסור לטלטל חס"כ בטלטול מן הצד (ומה שלא הזכירו הפוסקים כן לגבי מעות משום דבזמניהם לא היו משתמשים עם ניירות בתור מעות, אלא כמטבעות שאין מקפידין עליהן כל כך, משא"כ בניירות כסף חוששין שמה תקרע, וע' שו"ת עמק התשובה (סי' ל"ט).

ובן אם יש שם קרעדיט-קארד"ס הוא ג"כ מוקצה מחמת גופו דנעשה בסיס להקרעדיט-קארד"ס (כאשר כתבנו בסי' קכ"ה ובסי' בסי' תקצ"ז) שמסתמא הן חשובין לו יותר משאר ניירות פחותי הערך שמונחים שם, כמו כן אם מונח שם שטרי חובות (מאנשים שלוו ממנו מעות) שהן ג"כ מוקצין מחמת גופו דהו"ל שטרי הדיוטות, והן חשובין ונחוצים לו ביותר.

עוד נראה דאף את"ל דהכיס מצד עצמו אינו מוקצה מחמת חס"כ (כא"ר ובי"מ הנ"ל) זה דוקא בכיס ריקנית, אבל אם יש בהכיס מעות אז בכל אופן הוא מוקצה מחמת חס"כ, דמער"ש מייחד לה מקום כדי שבני"א לא יגעו בכיסו (ליטול כסף מכיסו) ודוק.

☆☆☆

סימן קי"ב

השאלה - מי שיש לו כוס (לקידוש) יקרה מאוד (או של ירושה מצדיק קדום) שמקפיד ששום אדם לא ישתמש בו רק איהי לצורך קידוש של ליל שבת גרידא ואח"כ חוזר ומצניעו ומקפיד שתו לא יגע בו יד (לא הוא וכש"כ לא אחרים) האם הוא מוקצית מחמת חס"כ בשאריות היום.

תשובה - מוקצית. השאלה מתרי אנפי, חדא האם כלי שמלאכתו להיתר כזה חל עלה שם מוקצה דחס"כ, שנית היות שהוא ראוי למקצת היום (שהרי לא הסיח דעתו ממנו כליל, שהרי עושה עמו קידוש) האם אח"כ נעשית מוקצה.

בנוגע פן הראשון מסתבר להחמיר שאף שכתבו כמה אחרונים דלא חשיב חס"כ אא"כ הוא נמי כשמל"א (ע' בדברינו בסי' ק"ז), מ"מ כבר כתבנו (בסי' ק"ח) שכלי היתר שמקפידין שלא לטלטלו כלל הוא מוקצה, מ"מ הלא בכה"ג הרי מטלטלו כדי לקדש עליו, ועשו"ת קנה בושם (ח"א סי' י"ח).

ובנוגע פן השני מצינו שנחלקו הפוסקים לגבי סכין של מילה בשבת שיש בו מילה מה דין הסכין לאחר המילה, דהסכמות רוה"פ דחוזות לאיסורו דהוא מוקצה מחמת חס"כ (כבעלמא) ולא אמרינן בכה"ג אין מוקצה לחצי שבת (או כיון שהותרה הותרה) ונסתייעו הטו"ז (סי' ש"ט סק"ב) ובמג"א (סי' של"א סק"ה) מדין "על"י ביו"ט (במס' ביצה דף יא ובשו"ע סוסי" תצ"ט, שהוא כשמל"א ומוקצה דחס"כ) [דאע"ג דבביהש"ש של כניסת החג היה עומד להשתמש לקצב עליו בשר לצורך יו"ט, אחר השתמשותו חזרת לאיסורו למוקצה מחמת חס"כ, שמאז מייחד להו מקום כמס' שבת (דף קכג). דהכל מודים בסיכי זיירי ומזורי דכיון דקפיד עלייהו מייחד להו מקום].

L

→

→

→

אבל אם מצוי שאם יודמן יתן לו הכוס בידו ל צדיק ולהתבונן בו ששון

☆☆☆

סימן קי'

השאלה - ספרים יקרי בלע"ז) שמקפי מהארון ונזדמן שבשבת רו: למי שהוא מהו

תשובה - מותר (ואין

דלפי מה שכתבו מוקצה מחמת חסרון כיס כשמל"א, ממילא שה"ה בזו התכלית שאדם מוציא ממון רנ הערך הוא כדי להתפאר עמו שום אדם לא יראנו א"כ לא לו ספרים יקרי הערך, ומה וממילא שאם איש הלזה שהו לפניו נזדמן אליו עכשיו בשנ במחשבה תחלה שלא הסיח גם בשבת הו

מיהו אולי דמספרים ישנים להתפרר כשמדפדפין הסיח דעתו לגמרי, והוויין מ כיס [וכתבנו בסי' ק"ח דבדב שלא לטלטלו לעולם משם שהוא כלי היתר], מיהו י"ל דחוקים יסכים להראותו למי נ בו (באוסף שלו) ואף שיום יו יטלטלנו, ובס' שלמי יהודה דכ"א אות כ"ה) מספק"ל יו אף יקרי הערך ויקר המציא קודש ואוכלין דמותר לטלטל כלל (ועיי"ש בפ"ב הערה ו

בנידון זה שאין רצונו לטלטלו לעולם דאינו נכנס בכלל הנ"ל לפי המבואר בחי"א (סו"ב) הטעם שכתבי קודש (וכן אוכלין) העומדים לסחורה אינן מוקצין, כיון שהם לצורך שבת לא רצו לגזור.. שהם דברים שמצוה לעסוק בהם יעו"ש, י"ל דהיינו כתבי ק' העומדים ללמוד מתוכם, לא ספרים כאלו (אנטי"ק) שאינן ראויין ללימוד (והם רק לסגולה, או להתפאר באוצרו הטוב והיקר, או סתם לשם אהבת חפצי-אנטיק וכדומה), והגרש"ש שטיינבערגער שליט"א העיר ממה שהוקשה בס' תוס"ש (סקכ"א) למה תפילין אינן מוקצין מחמת חס"כ, ותי' דדמי לכתבי קודש דהקילו גביינו דמותר לטלטלן שלא לצורך כלל, כמו כן נמי הקילו בתפילין דעדיפי משאר מוקצה דחס"כ דמותר עכ"פ לטלטלן לצוגומ"ק כשאר כשמל"א עיי"ב, כמו כן נמי נימא לנידונינו, מיהו כאמת אנן כתבנו בס"י רע"א טעמים אחרים למה תפילין של זמנינו אינן מוקצין מחמת חס"כ, ובאמת בס' שש"כ (פ"כ הערה ל"ב) מפקפק ע"ד התוס"ש הנ"ל דאיך לדמות תפילין לכתבי קודש, דההיתר של כתבי קודש הוא משום דחשמישן תדיר, משא"כ תפילין.

אבל אם מזמן לזמן הוא לומד מתוכה (אפילו רק בינו לבין עצמו) מסתבר דנשאר דינם ככתבי הקודש דמותרין בטלטול (אפילו שלא לצורך כלל, ועדיפי מכלי היתר דעלמא).

☆☆☆

סימן קי"ד

שאלה - טשאטשקע'ס הנקראין מיניטשור'ס המסודרים לנוי על גבי הארון מהו להניעם ממקומם (ולסדרם באופן אחר).

[ובתוכה יבואר אם חפץ שמקפיד שלא יטלטלוהו ממקומו למקום אחר אבל אינו מקפיד שבמקומו לא יטלטלוהו אנה ואנה].

אם מצוי שאם יודמן לביתו איש מכובד יתן לו הכוס בידו להחזיקו (חפץ של צדיק) ולהתבונן בו ששוב אינו מוקצה.

☆☆☆

סימן קי"ג

שאלה - ספרים יקרי הערך (אנטי"ק בלע"ז) שמקפיד שלא יוציאנו מהארון ונודמן שבשבת רוצה הוא להראותו למי שהוא מהו להוציא.

תשובה - מותר (ואינו מוקצה). נראה דלפי מה שכתבנו בס"י ק"ז דלא היו מוקצה מחמת חסרון כיס אא"כ הוא ג"כ כשמל"א, ממילא שה"ה בזה, ובפרט דהא כל התכלית שאדם מוציא ממון רב לקנות ספרים יקרי הערך הוא כדי להתפאר עמו לעת מצוא (שאם שום אדם לא יראנו א"כ לא ידעו בני אדם שיש לו ספרים יקרי הערך, ומה לו עם כל עמלו), וממילא שאם איש הלזה רוצה להתפאר בו לפניו נודמן אליו עכשיו בשבת א"כ סוף מעשה במחשבה, תחלה שלא הסיח עצמו מהשתמשותו גם בשבת הוה.

מיהו אולי דמספרים ישנים ומיושנים שעלולים להתפרר כשמדפדין בו לכאורה מזה הסיח דעתו לגמרי, והוויין מוקצין מחמת חסרון כיס [וכתבנו בס"י ק"ח דבדבר שקובע לו מקום שלא לטלטלו לעולם משם הוי ממחס"כ אף שהוא כלי היתר], מיהו י"ל דאכתי הלא לעתים רחוקים יסכים להראותו למי שהוא רוצה להתפאר בו (באוסף שלו) ואף שיום יומי הוא מקפיד שלא יטלטלנו, ובס' שלמי יהודה (בקר' החשובות ע' רכ"א אות כ"ה) מספק"ל יותר דאפשר דספרים אף יקרי הערך ויקר המציאות הוי בגדר כתבי קודש ואוכלין דמותר לטלטלן, ואף שלא לצורך כלל (ועיי"ש בפיי"ב הערה ו'), מיהו אכתי י"ל

ידוש יקרה
זה מצדיק
ישתמש בו
שבת גרידא
ותו לא יגע
האם הוא
ית היום.

מתרי אנפי,
אכתו להיתר
שנית היות
ו הסיח דעתו
(האם אח"כ

שאף שכתבו
חס"כ אא"כ
י ק"ז), מ"מ
זר שמקפידין
הלא בכה"ג
ית קנה בושם

פוסקים לגבי
ז בו מילה מה
יה"פ דחזורת
יכ (כבעלמא)
זצי שבת (או
ר"ז (סי' ש"ט
מדין "עלי"
סוס"י תצ"ט,
(כ) [דאע"ג
מד להשתמש
ר השתמשותו
חס"כ, שמאז
קכג). דהכל
יקפיד עלייהו